

QARABAĞ

AZƏRBAYCANDIR

İlham Əliyev

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

SƏS

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

№ 155 (6355) 31 avqust 2021-ci il Qiyməti 40 qəpik

"Əlinçə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı.

Əlcəzair portalı Prezident İlham Əliyevin Şuşaya səfərinə dair materiallar yayıb

Əlcəzairin "Əl Hərir" portalında Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın...

Bax 6

Polad Bülbüloğlu: "Vaqif Poeziya Günlərinin keçirilməsi həm siyasi, həm də mədəni-tarixi əhəmiyyət daşıyır"

Dünən Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Şuşa şəhərində Bülbülün ev-muzeyinin bərpa işlərindən sonra açılışında...

Bax 6

Gənc ana olmağın mənfi və müsbət cəhətləri

Ana olmaq üçün ən ideal yaş, insanın emosional yetkinliyə çatdığı yaşıdır. Ana olmaq qadın həyatında ən əhəmiyyətli dönüş nöqtələrindən biridir. Bəs qadın nə vaxt ana olmaq üçün emosional yetkinliyə çatır? Erkən yaşda ana olmaq üstünlük və ya...

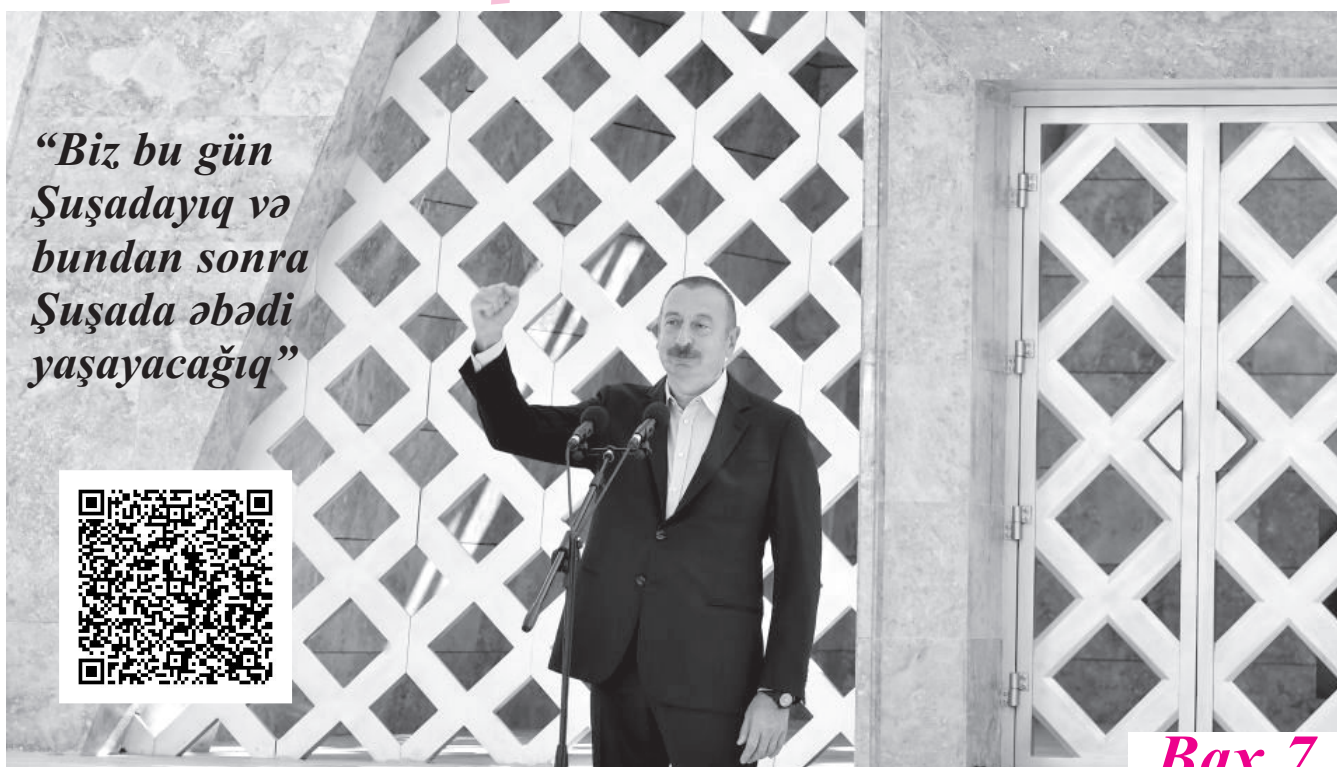
Bax 13

Paşinyan hakimiyyəti Rusiyadan uzaqlaşır - Türkiyə Ermənistanı xilas yolu təklif edir

İlham Əliyev: Şuşa Qarabağın tacıdır!

"Biz bu gün Şuşadayıq və bundan sonra Şuşada əbədi yaşayacağıq"

Bax 7

Baş Prokurorluğun Mətbuat xidməti Daşkəsən sakininin minaya düşməsi ilə bağlı məlumat yayıb. Qurumdan SİA-ya verilən məlumata görə, bəzi kütləvi informasiya vasitələrində Daşkəsən rayon sakininin Ermənistan Respublikası...

Baş Prokurorluq: "Daşkəsən sakininin minaya düşməsi ilə bağlı araşdırma aparılır"

Bax 12

Azərbaycanın əldə etdiyi davamlı uğurlarda Yeni Azərbaycan Partiyasının xidmətləri böyükdür!

Avqustun 30-da Yeni Azərbaycan Partiyası Salyan rayon təşkilatının videoformatda...

Bax 12

Bax 15

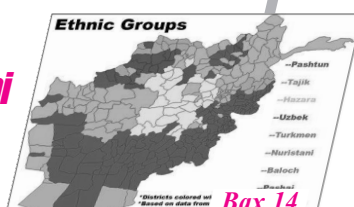

Arman Qriqoryan: "1988-ci ildə Qarabağın statusunun dəyişdirilməsi tələbi səhv idi"

Lixay Universitetinin (ABŞ) beynəlxalq əlaqələr üzrə professoru Arman Qriqoryan "Caliber" analitik mərkəzinə müsahibəsində...

Əfqanıstanın etnik və mədəni mozaikası necədir?

Bax 14

Azərbaycan Tokio Paralimpiadasında 13-cü medalını qazanıb

Bax 16

Xalq yazıçısı Elçin: Vaqifin məqbərəsinin açılışında ikinci dəfə iştirak etməyimdən qürur duyuram

Bax 6

Qarabağ Azərbaycan incəsənətinin və mədəniyyətinin mərkəzi kimi qədim tarixə sahibdir!

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısının Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası layihəsi çərçivəsində Zəfər yolunun tikintisi başa çatmaq üzrədir. İki-üç hərəkət zolaqlı yolun uzunluğu 101 kilometrdir. Artıq yolun 92 kilometrlik hissəsinə asfalt-beton örtüyü salınıb. Digər hissələrdə isə işlər davam etdirilir. Yolda körpülər və yeraltı keçidlər inşa edilib.

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə şanlı ordumuzun ölkəmizin mədəniyyət mərkəzi elan olunan Şuşa şəhərini mənfur düşməndən azad edərkən istifadə etdikləri cığır-yolun əbədləşdirilməsi məqsədilə tikilən Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolu dövlətimizin başçısı tərəfindən Zəfər yolu adlandırılıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva avqustun 29-da Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında tikinti işlərinin gedişi ilə tanış olublar. Birinci xanım Mehriban Əliyeva Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının videogörüntüsünü paylaşdı. Paylaşımında bu sözlər qeyd olunur: "İşğaldan azad olunmuş ərazilərə növbəti səfərimiz. Şuşaya gedərkən".

Avtomobilə çekilən videogörüntüdə Prezident İlham Əliyev deyir: "Füzuli Beynəlxalq Hava Limanına yaxınlaşıq. Sol tərəfdə aero-vağzal kompleksidir, qarşıda uçuş-enmə zolağı. Cəmi bir neçə ay ərzində hava limanı demək olar ki, artıq açılışa hazırlaşır. Hava limanının inşası bu il başlamışdır. Mən demişdim ki, bu il Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı istifadəyə veriləcək. Bəlkə də dünyada bu sürətli tempərlə heç bir hava limanı tikilməmişdir. Artıq uçuş-enmə zolağı da hazırdır. Burada son tamamlama işləri aparılır. Bir daha qeyd etmək istəyirəm, bu il mən hava limanının təməlini qoydum, indi isə gəlirik inşaat işləri ilə tanış olmağa. Bu aeroport Qarabağın hava qapısıdır".

Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı ən müasir səviyyədə inşa olunur. Baqaj konveyerlərinin, qeydiyyat və digər sistemlərin işə salınması nəzərə alınmaqla, sentyabr ayının sonuna qədər sərnəşin terminalının istismara verilməsi işləri tam başa çatdırılacaq.

Hava limanında uzunluğu 3000 metr, eni 60 metr olan uçuş-enmə zolağı istismara verilib. Aeroport istənilən tip hava gəmisini qəbul etməyə imkan verəcək. Burada perron da inşa edilib. Avtomatlaşdırılmış sistemlərlə təchiz olunan Hava Hərəkəti İdarəetmə (HHİ) qülləsinin tikintisi başa çatdırılıb. Bunun sayəsində Füzuli hava limanına ICAO və IATA standartlarına müvafiq qaydada uçuşların başlanması mümkün olacaq.

Sərnəşinlərin rahatlığını təmin etmək məqsədilə terminalın qarşısında 150 avtomobil üçün nəzərdə tutulmuş dayanacaq inşa olunub.

Bundan başqa, Füzuli Beynəlxalq Hava Limanına giriş üçün yolun tikintisi, həmçinin aeroportun ərazisində yaşıllaşdırma işləri aparılır.

Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə Füzuli rayonunda belə bir qısa müddətdə bu cür ən müasir standartlara cavab verən Beynəlxalq Hava Limanının inşasının həyata keçirilməsi sözün əsl mənasında misli görünməmiş hadisədir və bu bir daha Azərbaycan Prezidentinin mənfur düşməndən azad olunmuş torpaqlarımızda böyük yenidənqurma və tikinti işlərinin aparılması barədə fikirlərinin bariz nümunəsidir.

Avqustun 29-da Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində yenidənqurma işləri yekunlaşan "Qarabağ" hotelinin açılışı olub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva açılışda iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, 1980-ci ildə inşa edilən hotelin binası 1992-ci ilin mayında Şuşa şəhərinin işğalı nəticəsində öz fəaliyyətini dayandıraraq və baxımsızlıqdan tamamilə yararsız vəziyyətə düşüb. Şuşa şəhəri müzəffər Azərbaycan Ordusunun şanlı Zəfəri nəticəsində Ermənistanın işğalından azad edilən

dikdən sonra 2021-ci ildə Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, hotelə təmir-bərpa və yenidənqurma işləri həyata keçirilməyə başlandı. Müasir səviyyəyə çatdırılan hotelə Şuşa şəhərinə səfər edəcək qonaqların rahatlığı üçün hər cür şərait yaradılıb. Burada müxtəlif kateqoriyalı otaqlar var. Binada restoran və bar qonaqların ixtiyarına veriləcək. Hotelə işgüzar görüşlərin və tədbirlərin keçirilməsi üçün konfrans otağı yaradılıb. Hotel ərazisində avtomobil dayanacağı da inşa edilib. Hotele yaxın olan parkın ərazisi abadlaşdırılıb, fəvvarələr qurulub və park işğaldan əvvəlki görkəminə qaytarılıb.

Avqustun 29-da Şuşa şəhərində dahi Azərbaycan şairi Molla Pənah Vəqifin büstünün açılışı olub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva açılışda iştirak ediblər.

Məlumat verildi ki, Molla Pənah Vəqifin 1957-ci ildə tuncdan hazırlanan büstü 1958-ci ildə Cıdır düzünə yaxın ərazidə qəbirüstü abidə kimi yerləşdirilib, daha sonra 1976-cı ildə şairin Şuşadakı evinin yaxınlığına köçürülüb. 1982-ci ildə Vəqifin məqbərəsinin açılışından əvvəl büst və onun ətrafı təmir edilib, abidənin postamenti dəyişdirilib. Büst 1992-ci ildə Şuşa şəhərinin işğalı zamanı erməni vandalizminə məruz qalaraq dağıdılıb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin göstərişinə əsasən, abidə bu il onun müəllifi, Əməkdar incəsənət xadimi Həyat Abdullayevanın ilkin eskiz layihəsi əsasında yenidən qurulub. Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə bürüncdən hazırlanan büst öz əvvəlki yerinə qaytarılaraq Molla Pənah Vəqifin Şuşadakı evinin yaxınlığında quraşdırılıb.

Avqustun 29-da Şuşada dahi Azərbaycan şairi və ictimai-xadimi

Molla Pənah Vəqifin muzey-məqbərə kompleksinin təmir-bərpa və yenidənqurma işlərindən sonra açılışı olub. AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva açılış mərasimində iştirak ediblər, görülən işlərlə tanış olublar.

Qeyd edək ki, 1982-ci il yanvarın 14-də xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü və iştirakı ilə Azərbaycanın qədim mədəniyyət mərkəzi Şuşa şəhərində Molla Pənah Vəqifin məzarı üzərində ucaldılan əzəmətli məqbərənin açılışı olmuşdu. Məhz bu səfər çərçivəsində ümummilli lider Heydər Əliyev Vəqif Poeziya Gününlərinin keçirilməsi ilə bağlı göstəriş verdi və həmin ilin 29 iyul - 3 avqust tarixlərində Şuşada Vəqif Poeziya Gününləri keçirildi.

Qarabağ Azərbaycan incəsənətinin və mədəniyyətinin mərkəzi kimi qədim tarixə sahibdir!

Əvvəli Səh. 2

Muzey-məqbarə kompleksi Cıdır düzünə yaxın bir ərazidə dahi şairin məzarı üstündə inşa edilmişdi. Dördkünc quruluşa malik və mərmerlə bəzədilən türbənin inşası məsələsi həll edilərkən ətrafdakı dağ mənzərəsi və şəhərsalma xüsusiyyəti nəzərə alınaraq, Azərbaycanın qülləvari türbələrini kompozisiya quruluşundan istifadə edilmişdi. Məqbarənin inşasında xalq memarlığının yerli ənənələrinə, monumental-dekorativ və tətbiqi plastika vasitələrinə yer verilmişdi. Türbənin daxilində Molla Pənəh Vəqifin heykəltarş Albert Mustafayev tərəfindən hazırlanan büstü qoyulmuşdu. 1992-ci ildə Şuşa şəhərinin Ermənistan tərəfindən işğalı nəticəsində kompleksin binası və burada sərgilənən bütün eksponatlar məhv edildi. Müzəffər Azərbaycan Ordusunun şanlı Zəfərindən sonra, 39 il əvvəl

drenaj xətləri və elektrik xətləri çəkilib quraşdırılıb. Landşaftda istinad divarları və meydança tarixi görkəmi çərçivəsində qranitlə üzlənib. Eyni zamanda, ətrafda o dövrün şəkillərində əks olunduğu kimi, müxtəlif növ qızılgül kolları əkilib.

Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin inkişafında böyük xidmətlər göstərmiş, professional vokal məktəbinin təşəkkülü və təkamülündə mühüm rol oynamış Xalq artisti Bülbülün avqustun 29-da Şuşa şəhərindəki ev-muzeyinin bərpa işlərindən sonra açılışı olub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva açılış mərasimində iştirak ediblər. Qeyd edək ki, görkəmli musiqiçi 1982-ci ildən ev-muzeyi kimi fəaliyyət göstərən bu evdə anadan olub və uşaqlıq illərini burada keçirib.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin göstərişi əsasında Şuşa Şəhər

əsasında xarici mütəxəssislər tərəfindən təyin edilən xüsusi kimyəvi materiallarla elementlərin konstruktiv bərpa işləri yerinə yetirilib, korroziyaya qarşı əlavə tədbirlər görüldü. Həmçinin abidənin dam örtüyü yenidən qurulub. Topografiya işləri nəticəsində əldə edilən məlumatlar üzrə, o cümlədən ərazidə axtarış işləri keçirməklə qırılmış, dağılmış üzlük hissələrin əldə edilməsi ilə birlikdə abidənin ilkin ölçülərinin bərpası məqsədilə memarlıq işçi layihələri hazırlanıb. Bu layihələr əsasında isə fasadın və daxili hissələrin divar səthləri mərmerlə üzlənib və abidənin tarixi görkəmi bərpa edi-

məqbarənin açıldığı gündə - yanvarın 14-də Şuşa şəhərinə səfəri zamanı məqbarəni ziyarət edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, burada təmir-bərpa və yenidənqurma işlərinə start verildi.

Məqbarədə təmir-bərpa və yenidənqurma işləri Heydər Əliyev Fondu tərəfindən aparılıb. 2021-ci ilin mart ayından başlayaraq türbə ilkin mərhələdə konstruktiv müayinədən keçirilərək, tələb olunan hissələr üzrə gücləndirmə tədbirləri araşdırılıb və bu çərçivədə işçi layihələr hazırlanıb. İşçi layihələr

lib.

Bundan əlavə, ərazidən tapılan tökmə alüminium şəbəkə nümunəsi əsasında hazırlanmış işçi layihələr üzrə bütün şəbəkə və dekorlar, o cümlədən giriş qapısı tökmə üsulu ilə alüminium materialdan tarixi ölçüləri qorunmaqla hazırlanıb, Şuşa şəhərinə gətirilərək layihə üzrə quraşdırılıb. Salonun mərkəzində qəbir daşı üzərində qara mərmerdən sənduqə qoyulub, ilkin formanın bərpası nəzərə alınmaqla büst ağ mərmerdən işlənib hazırlanaraq quraşdırılıb.

Abidənin hər detalında tarixi görkəm qorunub saxlanılıb. Abidə kompleksinin bütün infrastrukturunu yenidən qurulub, yağış suları üçün

Xalq Deputatları Sovetinin İcraiyyə Komitəsi 1982-ci il 31 avqust tarixli qərarı ilə Bülbülün doğulduğu və yaşadığı evin ev-muzeyinə çevrilməsi barədə qərar qəbul edib. Bina 1982-1983-cü illərdə təmir olunub, muzey ekspozisiyası qurulub və önündə inzibati bina inşa edililib.

Muzeydə Bülbülün uşaqlıq illərinə aid şəkillər, şəxsi əşyalarından bəziləri, o cümlədən onun qavalı da nümayiş etdirilirdi. Muzeydə Bülbülün yaradıcılıq, elmi-tədqiqat, pedaqoji, ictimai fəaliyyətini əks etdirən 9 minə yaxın sənəd toplanmışdı.

Ardı Səh. 4

Qarabağ Azərbaycan incəsənətinin və mədəniyyətinin mərkəzi kimi qədim tarixə sahibdir!

Əvvəli Səh. 3

Burada, həmçinin Azərbaycanın yeni vokal məktəbinin yaradılmasında, xalq musiqisinin öyrənilməsi və təbliğində Bülbülün çoxillik səmərəli yaradıcı işini təsdiq edən materiallar nümayiş etdirilirdi.

Ev-muzeyi 1992-ci ildə Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı erməni vandalizminə məruz qalaraq fəaliyyətini dayandırıb.

Bu il yanvarın 14-də Şuşa şəhərinə səfəri zamanı ev-muzeyini ziyarət edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən muzeydə aparılan təmir-bərpa və yenidənqurma işləri artıq başa çatıb.

Bərpa işləri zamanı eyvana çıxan divarlarda suvaq altından daş üzərində yonulmuş ərəb əlifbası ilə iki yazı və günəş simvolumu əks etdirən təsvir aşkar olunub. Yazıların birində Qurandan

xanım Mehriban Əliyeva avqustun 29-da Üzeyir Hacıbəylinin Şuşa şəhərindəki ev-muzeyində aparılacaq işlərlə tanış olublar. AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısına və birinci xanıma burada görülmək işləri barədə məlumat verildi.

Qeyd edək ki, görkəmli bəstəkar, peşəkar musiqi sənətimizin və milli operamızın banisi Üzeyir Hacıbəylinin ev-muzeyi Şuşa şəhərində Ermənistanın işğalına-dək fəaliyyət göstərmiş. Erməni işğalçı qüvvələrinin vəhşiliyi nəticəsində muzeydə dahi bəstəkarın həyat və yaradıcılığı ilə bağlı 1700 eksponatdan yalnız 100-ə yaxını salamat qalıb, qalanı məhv edilib.

Diqqətə çatdırılıb ki, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən ev-muzeyində aparılacaq işlər üzrə layihə hazırlanıb. Ev-muzeyində həyata keçiriləcək işlərdən sonra 1992-ci ildə muzeyin Bakıya aparılmış eksponatlarının burada

ayə, digərində isə evin tikilmə tarixi qeyd edilib. Divarın üzərində yeni aşkar olunmuş yazıda göstərilir ki, bina 1788-ci ildə inşa edilib. Bina tipoloji mənsubiyyətinə görə Qarabağ və Azərbaycanın tarixi yaşayış binalarının xüsusiyyətini özündə əks etdirir, otaqların daxili quruluşu Azərbaycanın ənənəvi evlərinə xasdır.

Şuşa şəhərinin işğalı zamanı ev yararsız hala salınıb, yükdaşıyıcı divarlarında çatlar əmələ gəlib və divarlar çöküb. Bərpa zamanı bütün yükdaşıyıcı divarların bünövrəsi möhkəmləndirilib, çat olan divar hissələrində yenidənqurma işləri aparılıb. Binanın da-

xili otaqlarında çürümüş taxta döşəmələr yeniləri ilə əvəz olunub. Dam örtüyü, qapı və pəncərələri çürüdüyündən və istismara yararsız halda olduğundan, binanın tarixi görkəmini qorumaq şərti ilə yenisi ilə əvəz edilib.

Bülbülün ev-muzeyinə məxsus həyətə sahə ilkin görkəmi saxlanılmaqla bərpa olunub. Hazırda binada Bülbülün muzey ekspozisiyası qurulub. Ev-muzeyinin həyətində Bülbülün yeni hazırlanan büstü ucaldılıb. Şuşa şəhəri işğalda olduğu dövrdə Bülbülün vandalizmə məruz qalmış büstü isə erməni vəhşiliyini nümayiş etdirmək məqsədilə saxla-

nılıb.

Həmin gün Şuşa şəhərində görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin açılışı olub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva açılışda iştirak ediblər. Dövlətimizin başçısı heykəlin üzərindəki örtüyü götürdü.

Qeyd edək ki, 1985-ci ildə Üzeyir Hacıbəylinin 100 illik yubileyi münasibətilə Şuşada bəstəkarın heykəli ucaldılmışdı. Heykəltəraş Əhməd Salıkov tərəfindən hazırlanan abidə 1992-ci ildə Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı erməni vandalizminə məruz

qalaraq tamamilə məhv edilib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq bəstəkarın yeni heykəli hazırlanıb. Məlumat verildi ki, heykəlin modeli qalmadığından yeni abidə o dövrün mətbuatında dərc olunan və arxivdə saxlanılan fotolar əsasında yaradılıb.

Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə bürüncdən hazırlanan heykəl Şuşa şəhərində öz əvvəlki yerində ucaldılıb. Abidə heykəltəraşlar Aslan Rüstəmov, Teymur Rüstəmov, Mahmud Rüstəmov tərəfindən hazırlanıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci

yerləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Bunlar Üzeyir Hacıbəylinin fotoşekilləri, məktubları, əsərlərinin partituraları və şəxsi əşyalarıdır.

Avqustun 29-da Şuşada "Otel və Konfrans Mərkəzi"nin təməli qoyulub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva təməlqoyma mərasimində iştirak ediblər. Prezident İlham Əliyev "Otel və Konfrans Mərkəzi"nin təməlini qoydu.

Qeyd edək ki, Şuşa şəhərinin tarixi görkəminin bərpası, əvvəlki şöhrətinin özünə qaytarılması və ənənəvi dolğun mədəni həyatına qovuşması üçün bərpa-quruculuq işləri sürətlə davam etdirilir. Qədim dövrdə Şuşa Böyük İpək Yolunun əsas qovşaqlarından biri idi. Avropa və Şərq şəhərləri ilə birbaşa ticarət əlaqəsi saxlayırdı. Bu şəhərlərdən davamlı gəlib-gedən tacirlərin gətirdikləri malları saxlamaq üçün karvansaraylar tikilirdi. Karvansaray konseptini əsas götürərək, Şuşa şəhərinin mərkəzində, Zəfər yolunun üzərində yerləşəcək 5 ulduzlu "Otel və Konfrans Mərkəzi" müasir və milli memarlıq üslublarının sintezi ilə dizayn edilib.

Ardı Səh. 5

Qarabağ Azərbaycan incəsənətinin və mədəniyyətinin mərkəzi kimi qədim tarixə sahibdir!

Əvvəli Səh. 4

Mərkəz 2,8 hektar ərazini əhatə edəcək. Memarlıq adət-ənənələrini özündə əks etdirən xarici görünüşündə ornamental kompozisiyalar və milli memarlıq elementləri tətbiq ediləcək. Həmçinin fasadın üznlənməsində Şuşanın tarixi binalarının tikintisində işlənən yerli daşdan istifadə olunacaq. Bundan əlavə, mərkəzin eyvanları, şimal və cənub fasadları ənənəvi memarlıq quruluşunda, Şuşanın tarixi binalarının - XIX əsrə aid Zöhrabəyovun evi, Üzeyir Hacıbəyovun ev-muzeyinin tikintisində istifadə olunmuş taxta tərkibli materiallardan hazırlanıb. Beş mərtəbədən və 150 nömrədən ibarət "Otel və Konfrans Mərkəzi"ndə otaqlar, restoranlar, konfrans korpusları, daxili həyətlər olacaq.

Avqustun 29-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə və birinci xanım Mehriban

canın görkəmli şəxsiyyətlərinin xatirə əşyaları, həmçinin digər dəyərli eksponatlar olub. Məhv edilən həmin xəzinələr təkcə Azərbaycanın yox, həm də bütün dünya mədəniyyətinin nümunələri idi.

Sərgidə nümayiş olunan rəsm və heykəltəraşlıq nümunələri ziya-rətçiləri sevincli və kədərli, real və fantastik, açıq və gizli, rəngarəng və monoxrom dünyaya səyahətə aparır. Burada nümayiş etdirilən əsərlərdə əsas ilham mənbəyi Qarabağdır. Azərbaycanın tarixi diyəri olan Qarabağ uzun illər ərzində özünəməxsus atmosferi ilə fərqli nəsillərdən və cərəyanlardan olan rəssamların və heykəltəraşların dünyagörüşünə böyük təsir edib.

Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə keçirilən sərgidə Böyükə Mirzəzadə, Toğrul Nərimanbəyov, Maral Rəhmanzadə, Nadir Abdurrəhmanov, Mikayıl Abdullayev, Ucal Haqverdiyev, Müseyib Əmirov və Azərbaycanın digər görkəmli rəssamlarının əsərləri yer

Əliyevaya Şuşa şəhərinin baş planı təqdim olunub. Dövlətimizin başçısına və birinci xanıma məlumat verildi ki, Şuşa şəhərinin baş planı hazırlanarkən onun tarixi əzəmətinin qorunması əsas götürülüb. Mədəniyyət paytaxtımızda həyata keçirilən bütün layihələr tarixlə müasirliyin vəhdəti üzərində qurulacaq və tezliklə keçmişdə olduğu kimi, Şuşa dünyanın ən gözəl şəhərlərindən birinə çevriləcək.

Təqdim olunan baş planda Şuşanın orta, yüksək və qarışıq sıxlıqlı olan yaşayış binalarının inşa edilməsi, şəhər mərkəzinin, yeni tikiləcək və qorunub saxlanılacaq tarixi binalar və abidələrin yerləri də öz əksini tapıb.

Şəhərdə uzunluğu 36,2 kilometr olan mövcud yollarla yanaşı, həm də 17,6 kilometr yeni yolun inşası da nəzərdə tutulur. Həmçinin şəhərin baş planında ictimai

dayanacaqların da yerləşmə yerləri müəyyən olunub. Bu dayanacaqlar elə qoyulacaq ki, şəhərin küçələrinə giriş-çıxışa maneə olmasın.

Baş plan hazırlanarkən, şəhərin relyefinə uyğun olaraq yaşıllıqları və landşaftı qoruyub saxlamaq, onu inkişaf etdirmək məqsədilə yaşıllıqların inşası da nəzərdə tutulur.

Şuşada ümumi sahəsi 46.765 kvadratmetr olacaq yeni yaşayış massivi 6 məhəllədən ibarət olacaq. Məhəllələr üzrə əhali sayı 2020 nəfər nəzərdə tutulur. Belə-

liklə, yaşayış massivində 25 binanın olacağı planlaşdırılır. Avqustun 29-da təməli qoyulan 1-ci məhəllədə 3, 4 və 5 mərtəbəli binalar da Şuşaya xas memarlıq üslubu ilə tikiləcək. Sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 1-ci məhəllənin təməlini qoydu.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva avqustun 30-da Şuşada keçirilən Vaqif Poeziya Günü çərçivəsində Heydər Əliyev Fondu tərəfindən təşkil edilən "Qarabağ Azərbaycan mədəniyyətinin incisidir" və "Yenidən doğma diyar. Qarabağın sənət inciləri" sərgiləri ilə tanış olublar.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva əvvəlcə Şuşa Rəsm Qalereyasında "Qarabağ

Azərbaycan mədəniyyətinin incisidir" adlı sərgi ilə tanış oldular.

Qeyd edək ki, Qarabağ Azərbaycan incəsənətinin və mədəniyyətinin mərkəzi kimi qədim tarixə sahibdir. İşğal dövründə talan edilən muzeylərdə Azərbaycana məxsus qiymətli tarix və mədəniyyət nümunələri, dünyada məşhur Azərbaycan xalçaları və Azərbaycan

alib. Sərgidə Qarabağın mənzərələri, ədibləri, xalçası, atı, muğamı, Vətən müharibəsində qələbə mövzularına geniş yer verilib. Altmışdan çox əsərin nümayiş olunduğu sərgidə Xalq rəssamı Altay Hacıyevin "Məclisi-üns", Xalq rəssamı Səttar Bəhlulzadənin "Yuxarı Daşaltı", Əməkdar rəssam İnnə Kostinanın "Qarabağın zənginliyi", Leyla Əliyevanın "Xarıbülbul" əsərləri, Faiq Hacıyevin "Qarabağ atı", Orxan Nəbizadənin "Qarabağ gözü" kimi heykəltəraşlıq nümunələri və digər əsərlər nümayiş olunur.

X X X

Sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bərpa və təmir olunaraq yaradılan Şuşadakı Xalçaçılıq Qalereyasında "Yenidən doğma diyar. Qarabağın sənət inciləri" sərgisi ilə tanış olublar. Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə Azərbaycan Milli Xalça Muzeyinin təqdim etdiyi sərgidə xovlu və xovsuz xalçalar, xalça məmulatları, milli tikmə və geyim dəstləri, bədii metal nümunələri nümayiş olunur.

Əlcəzair portalı Prezident İlham Əliyevin Şuşaya səfərinə dair materiallar yayıb

Əlcəzairin “Əl Hərir” portalında Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın Şuşaya səfəri haqqında materiallar yayımlanıb.

AZƏRTAC-a istinadla yayımlanan materiallarda dövlətimizin başçısının və birinci xanımın işğaldan azad edilmiş Şuşa şəhərində "Qarabağ" hotelinin, dahi Azərbaycan şairi Molla Pənah Vəqifin büstünün və onun muzey-məqbərə kompleksinin

nin, Xalq artisti Bülbülün ev-muzeyinin, görkəmli bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin açılışında, həmçinin Şuşada xüsusi nümayəndəliyin yerləşəcəyi inzibati binada bərpa və Üzeyir Hacıbəylinin ev-muzeyində aparılacaq işlərlə tanışlıq, “Otel və Konfrans Mərkəzi”nin təməlinin qoyulması, şəhərin baş planının təqdimatı haqqında xəbərlər yer alıb. Ərəb dilində yayımlanan xəbərlərə bütün tədbirlərdən çəkilmiş fotosəkillər əlavə edilib.

Bolqarıstan mətbuatı: Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi nəticəsində itkin düşən 4000-dək azərbaycanlının taleyi məlum deyil

30 Avqust - Beynəlxalq İtkin Düşmüşlər Günü və Azərbaycanın itkin düşmüş və əsir götürülmüş vətəndaşlarının taleləri barədə Bolqarıstanın aparıcı kütləvi informasiya vasitələrində, o cümlədən "24 Çasa", "Trud", "Standart", "Kırcaali Haber" qəzetləri, həmçinin "Fokus" və "Cross" xəbər agentliklərinin internet sahifələrində silsilə məqalələr yayımlanıb.

Ölkəmizin Bolqarıstan-dakı səfirliyindən AZƏR-TAC-a bildiriblər ki, “30 Avqust - Beynəlxalq İtkin Düşmüşlər Günü”, “Azerbaycanın itkin düşmüş və əsir götürülmüş vətəndaşlarının taleləri”, “30 Avqust - Beynəlxalq İtkin Düşmüşlər Günü: Azərbaycanın itkin düşmüş və əsir götürülmüş vətəndaşlarının taleləri”, “30 Avqust - Beynəlxalq İtkin Düşmüşlər Günü: Azərbaycanın itkin düşmüş və əsir götürülmüş vətəndaşlarının taleləri”, “30 Avqust - Beynəlxalq İtkin Düşmüşlər Günü: Azərbaycanın itkin düşmüş və əsir götürülmüş vətəndaşlarının taleləri”, “Qarabağ müharibəsində 4000 azərbaycanlı itkin düşüb” sərəlhəvli məqələlərdə 30 avqust tarixinin BMT Baş Assambleyası tərəfindən Beynəlxalq İtkin Düşmüşlər Günü kimi qeyd olunduğu barədə məlumat verilir.

Məqalələrdə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi nəticəsində 4000-dək Azərbaycan vətəndaşının itkin düşdüyü qeyd edilir. Beynəlxalq hüquqa əsasən mülki şəxsləri əsir götürmək qadağan olunsada, 29-u uşaq, 98-i qadın, 112-si yaşlı olmaqla, 267 Azərbaycan vətəndaşının əsir götürüldüyü və hələ də qaytarılmadığı, həmçinin 1102 azərbaycanlının sonradan erməni əsirliyindən sərbəst buraxıldığı barədə məlumat verilir.

Bildirilir ki, Azərbaycan Respublikasının Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası beynəlxalq humanitar hüququn normalarına zidd olaraq azərbaycanlı əsirlərin dözülməz şəraitdə saxlanıldığını, onların Azərbaycanın əvvəllər işğal olunmuş ərazilərində və Ermənistan Respublikası ərazisində bir yerden başqa yərə köçürüldüyünü müəyyən etmişdir. Ermənistan Respublikası tərəfindən əsir götürülmə ilə bağlı çoxsaylı danılmaz sübutlar olmasına baxmayaraq, bu ölkə hələ də itkin düşmüş Azərbaycan vətəndaşları barədə məlumatları gizləyir.

Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasının keçmiş münaqişə nəticəsində itkin düşmüş vətəndaşlarının talelərinə aydınlıq gətirilməsi məqsədilə zəruri addımlar atması, qeyd edilən mövzuda ölkəmizin Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi ilə yaxınlıq əməkdaşlıq etməsi, Azərbaycan torpaqlarının işğaldan azad olunmasının itkin düşmüş şəxslərin talelərinin müəyyən olunmasına şərait yaradığı bildirilir.

Beynəlxalq humanitar hüququn normaları və humanitar prinsiplərinə istinad edilərək qeyd olunur ki, keçən il baş vermiş müharibə zamanı Azərbaycan silahlı qüvvələri tərəfindən mühasirəyə alınmış erməni döyüşçüləri döyüş zonasından uzaqlaşdırılmış, onların ləyaqətlərinə və insan hüquqlarına tam hörmətlə yanaşılmış və bu xüsusda Azərbaycan Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi ilə yaxından əməkdaşlıq etmişdir.

**Polad Bülbüloğlu: “Vaqif Poeziya
**Günlərinin keçirilməsi həm siyasi, həm
də mədəni-tarixi əhəmiyyət daşıyır”****

Dünən Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Şuşa şəhərində Bülbülün ev-muzeyinin bərpa işlərindən sonra açılışında iştirak etdilər. Onların Bülbülün ev-muzeyinə gəlişi məni olduqca şad etdi. Prezidentə minnətdaram ki, bizə bu günləri yaşadır. Allah şəhidlərimizin ruhunu şad etsin, qazilərimizə də cənağılıq versin.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bunu Vaqif Poeziya Günləri çərçivəsində jurnalistlərə müsahibəsində Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu söyləyib. O deyib: “Mən 7 aydır ki, Şuşaya gedib-gəlirəm, burada görülən bütün işlər göz qabağındadır. Hər dəfə bunlara diqqət yetirəndə, düşünürəm ki, bu, bir möcüzədir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan xalqı böyük bir Qələbə çalıb və bu Qələbə bizimizi ucaldıb. İstər “Xarıbülbül” musiqi festivalı, istərsə də Vaqif Poeziya Günlərinin keçirilməsi həm siyasi, həm də mədəni-tarixi əhəmiyyət daşıyır”.

Qənirə Paşayeva: Şuşada möhtəşəm quruculuq və abadlıq işlərini görmək insana başqa bir güc verir

Biz Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevə çox təşəkkür edirik, qəhrəman şəhidlərimizin ruhu qarşısında baş əyirik. Mədəniyyət paytaxtımız, mədəniyyət bəyşiyimizi Şuşanın əsl sahibləri bu gün buraya toplaşib. Əvvəlki Şuşanın o gözəl günlərində olduğu kimi, gözəl tədbirlərdə hər kəs bir arada, bir yerdədir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu sözləri Vaqif Poeziya Günleri çərçivəsində Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri Qənirə Paşayeva jurnalistlərə müsahibəsində söyləyib.

Qənirə Paşayeva deyib: “Şuşada Vəqif Poeziya Günü-
nin bərpası dünyadakı bütün azərbaycanlılar üçün möhtəşəm
hədəsidir. Torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsindən çox
qısa zaman keçib. Lakin Şuşada bu möhtəşəm quruculuq,
abadlıq işlərini görmək insana başqa bir güc verir. Eyni za-
manda, bütün dünyaya göstəririk ki, böyük mədəniyyət abidə-
lərini, tarixi abidələri dağıtmaq, məhv etmək ermənilərin xis-
lətidir. Azərbaycan xalqının məqsədi isə hər zaman qurmaq,
yaratmaq, inkişaf etdirməkdir. Vəqifin məqbərəsi əvvəlki əzəmə-
ti ilə ucalır. Eləcə də güllələnmiş abidələr öz yerinə qayta-
rıldı. Düşünürəm ki, Üzeyir bəyin, Xurşidbanu Nəvəinin, Bülbül
ruhu şadıddır. Çox qısa zamanda digər tarix mədəniyyət
abidələri də bərpa olunacaq. Şuşa şəhəri mədəniyyət paytaxtı
mıdır kimi bütün dünyaya öz şöhrətini daha yüksək səviyyədə
təqdim edəcək”.

Xalq yazıçısı Elçin: Vaqifin məqbərəsinin açılışında ikinci dəfə iştirak etməyimdən qürur duyuram

Mən 39 il öncə Molla Pənah Vəqifin məqbərəsinin açılışında iştirak etmişəm. Həmin gün hava qarlı, çovğunlu idi. Buna baxmayaraq Azərbaycanın tanınmış şairləri, yazıçıları, hətta yaşlı nəsiləndən olan Süleyman Rüstəm, Mehdi Hüseyn və başqaları o çovğunlu gündə Şuşaya gəlmişdi.

Bunu Şuşada keçirilən Vaqif Poeziya Gününi çərçivəsində Xalq yazıçısı Elçin AZƏRTAC-a müsahibəsində söyləyib. İyirmi doqquz ildən sonra Şuşanın işğaldan azad edildiyini deyən Xalq yazıçısı Elçin Azərbaycanın bu qədim şəhərində yenidən açılış mərasimində iştirak etməkdən qürur duyduğunu vurğulayıb.

"Vaqifin məqəbəsi əsərdən azad olundu. Molla Pənah Vaqifin muzey-məqəbə kompleksi təmir-bərpa edildi və yenidən quruldu. Bu gün biz bu kompleksin qarşısında yenidən poeziya bayramı keçiririk. Bu bayramı biz günəşli bir gündə qeyd edirik. Bu da rəmzi mənə daşıyır. Azərbaycan öz torpaqlarını işğaldan azad edib, respublikamızın ərazi bütövlüyü təmin olunub. Qarabağ, Şuşa azaddır. Şuşanın ənənələri bu gün yaşayır və Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ortaya qoyduğu prinsiplə siyasət iradə nəticəsində əli bu günü gördük", - deyər Xalq yazıçısı Elcin fikrini yekunlaşdırıb.

İlham Əliyev: Şuşa Qarabağın tacıdır!

“Biz bu gün Şuşadayıq və bundan sonra Şuşada əbədi yaşayacağıq”

Avqustun 30-da Vaqif Poeziya Günləri Şuşa işğaldan azad edildikdən sonra Heydər Əliyev Fondu tərəfindən ilk dəfə şairin doğma şəhərində yenidən təşkil olunub. AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Vaqif Poeziya Günlərinin rəsmi açılışında iştirak ediblər. Dövlətimizin başçısı açılış mərasimində çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı
-Hörmətli mərasim iştirakçıları.

Xahiş edirəm ki, ilk növbədə, Vətən uğrunda qəhrəmancasına həlak olmuş şəhidlərimizin əziz xatirəsini birdəqiqəlik sükutla yad edək.

Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin!

Əziz dostlar, bu gün ölkəmizin həyatında çox əlamətdar bir gündür. Biz böyük Azərbaycan şairi, dövlət xadimi, Qarabağ xanı-

şa Azərbaycan mədəniyyətinin ocağıdır. Şuşanın Azərbaycan tarixində çox böyük rəmzi mənası var. Şuşa Qarabağın tacıdır. Şuşanın işğaldan sonra digər rayonlar, digər şəhərlər işğala məruz qaldı. Çünki Şuşanın strateji əhəmiyyəti, əlbəttə ki, bizim üçün itirilmiş oldu və düşmən bundan istifadə edərək, ondan bir neçə gün sonra - 1992-ci ilin mayında Laçını da işğal etdi. Ondan bir il sonra - 1993-cü ilin aprelində Kəlbəcəri işğal etdi və beləliklə, Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti ilə Ermənistan arasında coğrafi bağlantı yaradıldı. Bizim məğlubiyyətimizin qaçılmaz olması göz qabağında idi, nəzərə alsaq ki, o vaxt Azərbaycanda hərç-mərclik dövrü idi, nizami ordu yox idi, vətəndaş qarşıdurması baş vermişdi.

Şuşanın itirilməsi digər rayonların itirilməsinə təkan vermişdi. Ancaq biz Azərbaycan xalqı olaraq heç vaxt bu işğalla barışmaq fikrində deyildik. İşğal dövründə mən dəfələrlə deyirdim ki, biz heç vaxt bu vəziyyətlə barışmayacağıq, işğal edilmiş bütün torpaqları, o cümlədən Şuşanı nəyin bahası-

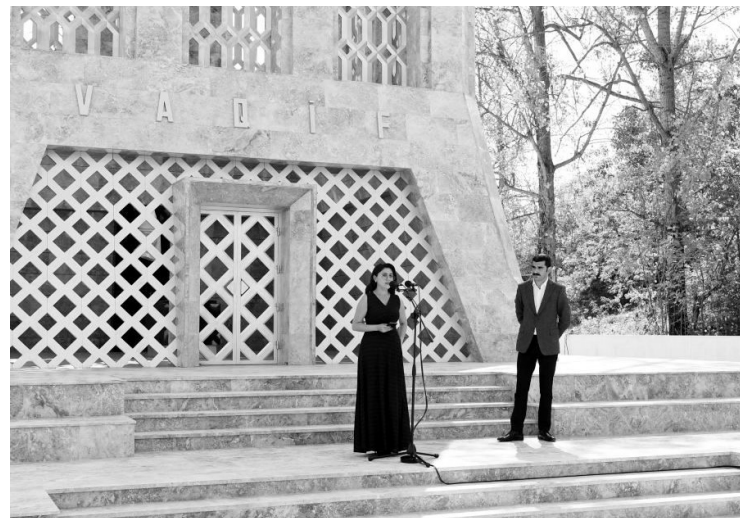
“Şuşa öz ruhunu, öz qamətini saxlaya bildi, əyilmədi, sınımadı, bizi gözləyirdi, biz gəlməli idik və biz gəldik. Müzəffər xalq kimi gəldik”

nın vəziri Molla Pənah Vaqifin məqbərəsinin önündə Vaqif Poeziya Günlərinin açılışını qeyd edirik. Bu münasibətlə sizi və bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm.

Vaqifin məqbərəsi bütün digər tarixi abidələrimiz kimi işğal edilmiş torpaqlarda erməni vandalizminə məruz qalmışdır. Bu gün isə məqbərə tam bərpa edilib və dünən məqbərənin ikinci açılışı olmuşdur.

Bildiyiniz kimi, Molla Pənah Vaqifin məqbərəsinin Şuşada ucaldılması qərarını ulu öndər Heydər Əliyev vermişdir. Onun təşəbbüsü ilə 1982-ci il yanvarın 14-də burada qarlı, şaxtalı havada bu məqbərənin açılışı olmuşdur. Bu, sıradan olan hadisə deyildi. Çünki o vaxt Şuşa Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin bir hissəsi idi. Bildiyiniz kimi, uzun illər ermənilər Şuşaya iddia edirdilər, Şuşanı erməni şəhəri kimi qələmə verməyə çalışırdılar. Halbuki, bunun üçün heç bir tarixi, mədəni əsas yox idi. Onu da nəzərə almalıyıq ki, Molla Pənah Vaqif təkcə şair yox, eyni zamanda, Qarabağ xanının vəziri idi. Sovet dövründə sovet ideologiyası, sovet

hökumətinin tarixlə bağlı yanaşması belə idi ki, xanlıqlar tarixin qara ləkəsi kimi qələmə verilirdi. Bütün bunlara baxmayaraq, Ulu Öndərin iradəsi və qətiyyəti nəticəsində bu məqbərə ucaldılmışdır və bir daha Şuşanın Azərbaycan şəhəri kimi təsdiqi öz yerini

tapmışdır.

Əfsuslar olsun ki, Şuşa işğala məruz qaldıqdan sonra bütün tarixi abidələr, mədəni abidələr, o cümlədən Vaqifin məqbərəsi vandallar tərəfindən dağıdılmışdır. Şuşanın işğalı xalqımızın böyük faciəsi idi. Çünki Şu-

na olursa-olsun işğalçılardan azad edəcəyik.

Bildiyiniz kimi, danışıqlar prosesi 30 ilə yaxın davam etdi, bunun heç bir nəticəsi olmadı.

Ardı Səh. 8

İlham Əliyev: Şuşa Qarabağın tacıdır!

“Biz bu gün Şuşadayıq və bundan sonra Şuşada əbədi yaşayacağıq”

Əvvəli Səh. 7

İndiki hadisələrin gedişatı, ikinci Qarabağ müharibəsindəki dövr və beynəlxalq güclərin hərəkətləri onu göstərir ki, bu məsələ heç vaxt danışıqlar yolu ilə öz həllini tapa bilməzdi. Çünki bizi, azərbaycanlıları bu vəziyyətlə barışdırmaq istəyirdilər. Bu vəziyyəti, yeni, dondurulmuş münaqişəni alternativsiz bir variant kimi təqdim etməyə çalışırdılar. Bizim isə tam başqa fikrimiz var idi və mən bunu heç vaxt gizlətmirdim. Deyirdim ki, əgər məsələ sülh yolu ilə öz həllini tapmasa, biz öz ərazi bütövlüyümüzü müharibə yolu ilə bərpa edəcəyik. Beynəlxalq hüququn bütün norma və prinsipləri bu haqqı bizə tanıyır. BMT-nin Nizamnaməsi, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri, tarixi ədalət bu haqqı bizə verib. Biz buna nail olduq.

Şuşa Azərbaycan şəhəridir. Şuşanın təməlini, - hamımız yaxşı bilir, - 1752-ci ildə Pənəhəli xan qoymuşdur və gələn il biz Şuşanın 270-ci ildönümünü təntənəli şəkildə qeyd edəcəyik. İşğala baxmayaraq, Şuşa Azərbaycan ruhunu saxlaya bildi. Şuşaya gələn hər bir insan bunu görür. Hətta dağılmış vəziyyətdə, hətta işğal dövründə vandalizmə məruz qalmış şəkildə Şuşa öz ruhunu, öz qamətini saxlaya bildi, əyilmədi, sınımadı, bizi gözləyirdi, biz gəlməli idik və biz gəldik. Müzəffər xalq kimi gəldik. Danışıqlar yolu ilə yox, Ermənistan tərəfindən edilə biləcək hansısa güzəşt nəticəsində yox, döyüş meydanında qan tökərək, şəhidlər verərək, fədakarlıq göstərərək gəldik, öz ərazi bütövlüyümüzü bərpa etdik və milli ləyaqətimizi bərpa etdik.

44 günlük Vətən müharibəsi bizim şanlı tariximizdir. Bu tarix əbədi yaşayacaq. Çünki bu Qələbə tarixdə bənzəri olmayan qələbədir. Azərbaycan xalqı buna layiq idi və biz Qələbə əldə edərək düşməni öz doğma diyarımızdan qovduq, şəhərlərimizi azad etdik, doğma Şuşamızı azad etdik. Bu gün Şuşa artıq dir-

çəlir və Şuşanın dirçəlməsi üçün əməli addımlar atılır. Müharibədən sonra mən ilk dəfə Şuşaya bu il yanvarın 14-də gəlmişdim. Bu tarix də təsadüfən seçilmədi. Çünki o tarixdən 39 il əvvəl burada Ulu Öndərin iştirakı ilə Vaqifin məqbərəsi açılmışdı və məhz yanvarın 14-də mənim buraya gəlməyimin çox böyük rəmzi mənası var idi. Buraya ilk səfərimdə ilk göstərişlərdən biri də o oldu ki, Vaqifin məqbərəsi bərpa edilsin, çünki vandallar bu məqbərəni dağıtmışdılar, sökmüşdülər. Vaqifin içəridəki bəlyəfəfini, sinə daşını sökmüşdülər. Yeni, onlara xas olan vandalizm törətmişdilər, necə ki, azad edilmiş bütün başqa torpaqlarda biz bunun şahidiyik. Məqbərənin bərpasını Heydər Əliyev Fondu öz üzərinə götürdü və bu gün biz bu məqbərənin önündə Vaqif Poeziya Günlərinə start veririk. Vaqif Poeziya Günləri də bərpa edildi, “Xarıbülbül” festivalı da bərpa edildi. Bu ilin may ayında biz çox böyük coşqu ilə bu festivalı keçirdik və bu tarixi bərpa etdik.

İlk səfərim çərçivəsində Şuşanın bərpası ilə bağlı bütün lazımı göstərişlər verildi və yanvar ayından

bu günə qədər - 7 ay ərzində artıq çox böyük işlər görüldü. Şuşaya ikinci-üçüncü dəfə gələnlər bunu görürlər. Bəli, şəhər hələ ki, dağılmış vəziyyətdədir. Çünki ermənilər nə qədər çalışsalar da, yenə də Şuşanı erməni şəhəri kimi təqdim edə bilmədilər və əgər bu, erməni şəhəri idisə, niyə belə vəziyyətdə idi, niyə dağılmış vəziyyətdə idi, niyə bir dənə bina tikilməyib? Üç-dörd erməni məmurunun yeni villalarından başqa bir dənə də yeni bina tikilməyib. Köhnə binalar hamısı dağıdılıb, tarixi binalar dağıdılıb.

Şuşanın bərpası yanvarın 14-dən başlanmışdır və qısa müddət ərzində böyük işlər görüldü. İlk növbədə, yol çəkildi. İndi gəldiyiniz Zəfər yolu nə vəziyyətdə idi biz onu yanvarın 14-də gördük. Biz Füzulidən təqribən iki saat yarım-üç saat gəldik. Şaxtalı, qarlı hava idi, yol da yox idi, bir cığır idi, üstü buz, palçıq. İndi isə artıq asfalt yol tikilib və bu, elə Zəfər yoludur. Magistrat yol da çəkilir. Füzuli şəhərindən tunnel daxil olmaqla, magistrat yol tikilir, daha qısa yol olacaq. Şuşanın elektrik təsərrüfatı bərpa edildi, buraya yüksək gərginlikli xətlər Füzulidən çəkildi, yarımtansiya tikildi.

Yeni, Şuşanı elektriklə təmin etmək başlıca vəzifələrdən biri idi. Düşmənin Şuşanı tərk edərkən Şuşanın su xətlərini partlatmışdı. Şuşaya suyun verilməsini biz bərpa etdik. İndi iki mənbədən Şuşaya su gəlir. Şuşanın tarixi abidələrinin bərpasına start verildi. Vaqifin məqbərəsi artıq bərpa edildi. Ermənilər tərəfindən dağıdılmış Vaqifin büstü bərpa edildi, dünən onun ikinci açılışı olmuşdur. Üç məsciddə təmir-bərpa işləri gedir. Yuxarı Gövhərağa məscidinin təmiri demək olar ki, bitmək üzrədir. Saatlı və Aşağı Gövhərağa məscidlərinin təmiri ilə bağlı göstərişlər verildi. Bu məscidlərin təmiri yenə də Heydər Əliyev Fondu öz üzərinə götürmüşdür. Natəvan bulağı bərpa edildi, indi su gəlir. Ermənilər 17 bulağın 17-sini də qurutmuşdular. Əgər bu, erməni şəhəri idisə, nə üçün siz bu bulaqları qurursunuz? Ondan sonra “Xarıbülbül” oteli istifadəyə verildi, artıq may-iyun aylarında ilk qonaqlarını qəbul etdi və digər addımlar atıldı.

Ermənilər tərəfindən gülləbaran edilmiş dahi şəxsiyyətlərimizin - Natəvanın, Üzeyir Hacıbəylinin, Bülbülün büstləri gətirildi və mənim tərəfimdən mərkəzi meydanda qo-

yuldu. Dünən Şuşanın dirçəlişinin növbəti mərhələsi idi. Qeyd etdiyim kimi, Vaqifin məqbərəsi, Vaqifin büstü yenidən açıldı, Üzeyir Hacıbəylinin abidəsi yenidən qoyuldu, onu da mənfur düşmən dağıtmışdı. Üzeyir Hacıbəylinin dağıdılmış evinin bərpası ilə bağlı göstəriş verildi. Dünən Polad Bülbüloğlu ilə və onun oğlu, Bülbülün nəvəsi ilə birlikdə Bülbülün evinin açılışını biz qeyd etdik. Polad atasının evini bərpa etdi, indi çox gözəl muzey yaradılmışdır. Dünən “Qarabağ” hoteli əsaslı təmirdən sonra öz qapılarını yenidən qonaqların üzünə açdı. İşğal dövründə “Qarabağ” hoteli nə gündə idi, onu biz işğaldan sonra görmüşdük. Cəmi iki mərtəbəsi işləyirdi, nə su var idi, nə işıq var idi. Bərpadə vəziyyətdə idi, dağılmış vəziyyətdə idi. O kadrlar var. O da bərpa edildi və hesab edirəm ki, bu tədbirlərin içində ən önəmlisi yeni yaşayış kompleksinin təməl daşının qoyulmasıdır.

Yeni otel beşulduzlu olacaq. Orada 150 otaq olacaq. Hazırda Şuşada “Qarabağ” və “Xarıbülbül” otel-lərində 150 otaq mövcuddur, 300 otaq, böyük konfrans zalı və tədbirlər üçün yerlər olacaqdır. Beşulduzlu otelin yeri də mənim tərəfimdən seçildi. Mənfur düşmən həmin yerdə dirnaqarası “Dağlıq Qarabağ respublikası”nın qondarma parlamenti üçün bina inşa edirdi. O da bizə satmaq idi. “Dağlıq Qarabağ respublikası” anlayışı yoxdur. Artıq o binanın bünövrəsi qoyulmuşdu və daş işləri artıq tamamlanmışdı. Mənim göstərişimlə bu şeytan yuvası darmadağın edildi.

Beşulduzlu otel gözəl yerdə inşa ediləcək. Ən önəmli tədbir dünən yeni yaşayış kompleksinin təməl daşının qoyulması idi. Bu yaşayış kompleksi Şuşanın baş planı əsasında inşa ediləcək. Şuşanın baş planı təsdiq edildi və çox müfəssəl, gözəl işlənmiş plandır. Birinci mərhələdə orada 25 yaşayış binasının inşası nəzərdə tutulur - üç, dörd və beşmərtəbəli yaşayış binaları ki, vətəndaşlar artıq Şuşaya qayıtmağa başlasınlar.

Bu kompleks tədbirlər onu göstərir ki, Şuşanın dirçəldilməsi sürətlə gedir və şuşalılar Şuşaya qayıdırlar. Həm qrup-qrup öz doğma şəhərinə gəlib ziyarət edirlər, eyni zamanda, burada artıq açılmış obyektlərdə şuşalılar işlə təmin edilir. Beləliklə, biz Şuşanı yenidən dirçəldəcəyik.

Əziz dostlar, təxminən 40 il bundan əvvəl, bax, bu yerdə atam durmuşdu, mən isə o tərəfdə durmuşdum. Şaxtalı-qarlı havada Vaqifin məqbərəsinin açılışı idi. Ondan sonra 1982-ci il iyulun 29-da atamla bərabər ikinci dəfə Şuşaya gəlmişdim. O vaxt Vaqif Poeziya Günləri keçirilirdi. Bu gün isə ikinci dəfə Vaqifin məqbərəsinin açılışını biz qeyd edirik. Vaqif Poeziya Günləri keçiri-

İlham Əliyev: Şuşa Qarabağın tacıdır!

“Biz bu gün Şuşadayıq və bundan sonra Şuşada əbədi yaşayacağıq”

lərken atamın 59 yaşı var idi. Bu gün mənim 59 yaşı var. Bəziləri hesab edə bilər ki, bu, təsadüfdir. Ancaq mən hesab edirəm ki, burada böyük rəmzi mənə var, tarix təkrarlanır. Azərbaycan tarixinin qara səhifəsi artıq arxada qaldı və biz yenidən nəfəs almağa başlamışıq.

İşğal dövründə bir çoxlarımız - həm keçmiş məcburi köçkünlər, həm bütün Azərbaycan xalqı, o cümlədən də mən dəfələrlə fikirləşirdik ki, dünyada ədalət yoxdur. Çünki ədalət olsaydı, biz bu vəziyyətə düşməzdik. Mən də o cümlədən belə fikirdə idim. Ancaq həyat göstərdi ki, ədalət var, sadəcə, dözümlü olmaq lazımdır, səbirli olmaq lazımdır, ədalətə inanmaq lazımdır və ədalətə nail olmaq üçün çalışmaq lazımdır, hədəfə doğru getmək lazımdır. Ədaləti bərpa etmək üçün fədakarlıq göstərmək lazımdır. Bu gün biz hamımız ürəyimizdə deyirik və açıq deyirik ki, bəli, ədalət var, ədalət bərpa edildi, biz bu gün Şuşadayıq və bundan sonra Şuşada əbədi yaşayacağıq.

Noyabrın 8-də Azərbaycan xalqına Şuşa müjdəsini verərək demişdim ki, Şuşa artıq azaddır, bu, həqiqətdir. Biz azad Şuşada yığışıyıq. Demişdim ki, biz Şuşaya qayıtmışıq. Bu da həqiqətdir. Festivallar, poeziya günləri, mədəni tədbirlər və bir çox başqa tədbirlər artıq keçirilir və keçiriləcəkdir. Demişdim ki, biz Şuşanı dirçəldəcəyik. Bu da baş verir, biz Şuşanı

44 günlük Vətən müharibəsi bizim şanlı tariximizdir. Bu tarix əbədi yaşayacaq. Çünki bu Qələbə tarixdə bənzəri olmayan qələbədir. Azərbaycan xalqı buna layiq idi

dünyanın əzabı” deyirdi. Amma keşməkeşli həyatının axıncı illərində, faciəvi illərində o da “Mən cahan mülkündə, mütləq, doğru halet görmədim, hər nə gördüm əyri gördüm, özge babət görmədim” deyirdi.

Bu gün mənim ürəyim doludur, çox şey deyə bilərəm, amma dedilər ki, qısa danışmaq lazımdır, ona görə də mən qısa danışacağam. Mən 2010-cu ildə bir mərasimdə çıxış edəndə, - cənab Prezident də iştirak edirdi orada, - dedim ki, mənim 72 yaşı var, amma söz verirəm ki, Sizinlə bir yerdə Şuşaya gedəcəyik və bu, baş verdi. Mən Allaha təşəkkür edirəm, taleyimə minnətdaram və Sizə minnətdaram. Sizə minnətdaram ki, o sözü desəm də, bir də Şuşanı görəcəyimə inanmırdım, amma bu gün mən burdayamsa, Sizə minnətdaram, bizim müzəffər Ordumuza minnətdaram. Siz bu Qələbəni Ordu ilə bir yerdə qazandınız. Amma diplomatik qələbəni, təbliğat qələbəsinə Siz təkbəşinə qazandınız. Çünki Sizin 4 dildə onlarla çıxışlarınız yeni Azərbaycanı tanıtdı, Azərbaycan həqiqətlərini çatdırdı. Bu da çox böyük bir hadisə idi. Siz bizə, Azərbaycan xalqına onun milli qürurunu qaytardınız. Bizim hamının qarşısında alnımız açıq, başımız diki ki, öz torpaqlarımızı qaytardıq. Bu torpaqlar bizə əzizdir. Amma indi şəhidlərin, qazilərin qanı, şəhid ailələrinin göz yaşları, Mehriban xanımın şəhid ailələri ilə görüşlərində axıtdığı göz yaşları ilə suvarılmış bu torpaqlar bizə iqiqat əzizdir, iqiqat doğmadır.

Şuşa Azərbaycandır! Qarabağ Azərbaycandır! Azərbaycan əbədidir! Biz buraya Zəfər yolu ilə gəldik. Bu yolun əvvəli var, amma sonu yoxdur. Bu yol uzandıqca uzanacaq. Bu Zəfər yolu Azərbaycanın hərbi gücünün yoludur, siyasi gücünün yoludur, iqtisadi gücünün yoludur və möhtəşəm Azərbaycan mədəniyyətinin, Azərbaycan ədəbiyyatının Zəfər yoludur!

Təşəkkür edirəm.

X X X

Xalq şairi Nəriman Həsənzadə:
-Cənab Prezident.
Hörmətli Mehriban xanım.

Bir dəfə mən demişdim ki, cənab Prezident Siz mənim gözümlə qabağında böyümüşünüz. Özünüz də dediniz, Siz burada idiniz, 20 yaşı var idi, cənab Prezident. İndi burada cismani olaraq birçə Heydər Əliyev yoxdur, bir də Zərifə xanım yoxdur. Hamısı buradadır. Abidə də buradadır. Hamımız buradayıq. Özü də Siz gətirmisiniz. “Qarabağ Azərbaycandır, Qarabağnaməm İlhamdır”. Siz bizim ilham mənbəyimizsiniz.

Cənab Ali Baş Komandan, halaldı Sizə, Millət, Vətən qarşısında oğul haqqınız. 44 günü Siz yazdınız tariximizə, Günəş kimi dünyaya da doğacaqsınız. “Xarılbül” festivalı bir möcüzə idi, Yerlər, göylər ovsunlanıb dedim Şuşada. Burada dağlar hamilə idi, dünya təzə idi, Paytaxt Şuşa doğulurdu qədim Şuşada. “Əziz Şuşa, sən azadsan”, bu, öz səsiydi, Vurğusu da, nidası da yadda qalırdı. Festivalda işğalçının məhkəməsiydi Dağlar hakim kürsüsündə mərd dayanırdı.

Mən Şuşada kimi gördüm, qürurlu gördüm, Can da dedim Tanrı duası ilə. Üzeyiri, Natəvanı, Bülbülü gördüm, Sinesində namərdlərin güllə yarası.

Yadımdadır, Ulu Öndər Şuşa deyib nitq söyləyirdi. Vətən, ana həsrətidir Şuşa həsrəti. Xoşbəxtəm ki, İlham özü belə deyirdi, Mən yerinə yetirmişəm bu vəsiyyəti.

dirçəldirik.

Yaşasın Şuşa! Yaşasın Qarabağ! Yaşasın Azərbaycan!
X X X

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri, Xalq yazıçısı Anar Rzayev:

-Hörmətli cənab Prezident.
Hörmətli Mehriban xanım.
Hörmətli tədbir iştirakçıları.

Unudulmaz Ulu Öndərin ucaltdığı və vandalların uçurduğu bu Vaqif məqbərəsi bu gün əvvəlki əzəməti ilə dirçəlib. Buna, Vaqif Poeziya Günlərinin bərpasına, cənab Prezident və Mehriban xanım, şəxsən bu tədbirdə iştirak etdiyinizə görə mən bütün Azərbaycan yazıçıları adından Sizə dərin minnətdarlığımı və təşəkkürümü bildirirəm.

Mən ilk dəfə Şuşaya 1952-ci ildə gəlmişəm. O zaman mənim 14 yaşı var idi. Şəhərdə birçə abidə var idi - Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Nelson Stepanyanın abidəsi. İndi bədnam adı tarixdə qalmış bu vilayətin erməni başçıları bu qədim Azərbaycan şəhərini erməni şəhərinə çevirmək istəyirdilər. Burada Azərbaycan abidələri yox idi. Qədimdən var idi, amma yenilər yox idi. Ulu Öndərin vaxtında burada muzeylər açıldı - Üzeyir Hacıbəylinin, Bülbülün muzeyləri, Natəvanın, Üzeyir bəyin, Bülbülün heykəlləri qoyuldu. Nəhayət, bu əzəmətli məqbərənin əsası qoyuldu və bu məqbərə açıldı. 1982-ci il yanvarın 14-də həmin o tədbirdə mən də iştirak edirdim.

Vaqif Azərbaycan poeziyasında nadir yeri olan şairdir. O, bizim xalq şeirini, qoşmaları, gəraylıları, heca vəznində yazılan şeirləri əruz vəznində yazılan dram ədəbiyyatı ilə birləşdirən, vəhdətdə təqdim edən, Azərbaycan ədəbiyyatında yeni bir səhifə açan şair idi. Onun dostu Vidadi bədbin şeirlər yazırdısa, bədbinliyi təbliğ edirdisə, Vaqif “Toy-bayramdır bu

Ardı Səh. 10

İlham Əliyev: Şuşa Qarabağın tacıdır!

“Biz bu gün Şuşadayıq və bundan sonra Şuşada əbədi yaşayacağıq”

Əvvəli Səh. 9

*Cənab Ali Baş Komandan, halaldı Sizə,
Vətən, millət qarısında oğul haqqınız.
44 günü Siz yazdınız tariximizə,
Günəş kimi dünyaya da doğacaqsınız.*

Cənab Prezident, mən onda olduğu kimi bir sirri də deyəcəyəm. Gedib evdə deyəcəyəm ki, lap mənim yanımda oturmuşdular, Prezident də danışanda mənə baxırdı. Siz bizi müalicə edirsiniz, dirildirsiniz, həyat bağışlayırsınız. Mən şadam, çox şadam, Allah Sizin başınızı uca eləsin. Allah Sizə deyməsin. Bax, burada hamı İlham deyir. Yolda söhbət edirdik, Nizami Cəfərova deyirdim ki, ay Nizami, Heydər Əliyev nəinki tədbirlər keçirirdi, nəinki abidələr ucaldırdı. Dədə Qorquddan üzü bəri həm də ədəbiyyat yaradıcısı idi Heydər Əliyev. Ədəbiyyatımızı yaradırdı.

Cənab Prezident, Siz yanımdasınız, biz həmişə Sizin yanınızdayıq. Başınız uca olsun. Qızım, Sizin də başınız uca olsun. Alla Sizi saxlasın. Çox şadam, 90 yaşım da gəncleşirəm.

X X X

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi, şair-yazıçı İlqar Fəhmi:

“Buraya ilk səfərimdə ilk göstərişlərdən biri də o oldu ki, Vaqifin məqbərəsi bərpa edilsin, çünki vandallar bu məqbərəni dağıtmışdılar, sökmüşdülər”

-Mən də deyilən bütün gözəl sözlərə qoşuluram, dövlətimizin başçısına, Mehriban xanıma bizə dəstək olduqlarına görə təşəkkür edirəm. Mən də şeir oxumalıydım, amma Nəriman müəllim elə bir gözəl ab-hava yaratdı ki, Vaqifin bir şeiri düşdü yadıma. Deyir:

*“Məkan tutdusə Vaqif, yox əcəb, bu Şişə dağında,
Məqəmi ləli-gülrengin miyani-səngi-xaradır”.*

Vaqif deyir bu Şuşa dağında məskən tutdusa, burada qeyri-adi heç nə yoxdur. Çünki ən qiymətli, gözəl incilərin, gözəl daşların məqamı hara olur? Dağların, daşların arası olur. Bu gün bizim bu Şuşa şəhərimiz də sanki Vaqiflə bərabər həmin o dağların, daşların qoynunda məkan tutan Azərbaycanın ən qiymətli, ən gözəl bir incisidir və bu incini bizə qaytardığına görə həm Ali Baş Komandanımıza, həm müzəffər Ordumuza bütün yazarlar adından təşəkkür edirəm və bu şeiri oxumaq istəyirəm.

*Bir Şuşa var, 30 ildir xəyallarda dolaşdı,
Bir Şuşa var, bu gün gəlib varlığına qovuşdu.
Bir Şuşa var, hər ağacı, hər daşı da tarixdi,
Bir Şuşa var, sevinci də, göz yaşı da tarixdi.*

*O Şuşa ki, illər boyu ayrı qaldı anasından,
Xaribülbül qərrib düşdü doğma, isti yuvasından.
O Şuşa ki, illər boyu məhbus idi, əsir idi,
Başı üstə qara duman, ayağında zəncir idi.*

*Nəhayət ki, cusa gəldi igidləri, ərənləri,
Son bir dəli həmlə ilə titrətdilər göyü, yeri.
Dağı, daşı silkələdi mərmi səsi, atəş səsi,
Nəmərd düşməni bu torpaqda axır verdi son nəfəsi.*

*Bu gün artıq “zəfər” sözü Şuşa adı ilə qoşadır.
İndi hər gün bir qələbə, indi hər yer Şuşadır.
Çox sağ olun.*

X X X

Xalq yazıçısı Elçin Əfəndiyev:

-Çox hörmətli cənab Prezident. Çox hörmətli Mehriban xanım. Bu, mənim azad Şuşaya ilk səfərimdir və bunu mən öz şəxsi həyatımda tarixi bir hadisə hesab edirəm. Buradakı bu qısa çıxışın öz arxivimdə də qalmasından ötrü onu yazmışam.

Möhtərəm cənab Prezident. Çox hörmətli Mehriban xanım.

Mən bu qısa çıxışımı etirafıla başlamaq istəyirəm. Mən bilirdim ki, Şuşa haçansa mütləq azad olunacaq. Çünki başqa cür mümkün deyildi. Ancaq mən özümün həmin gözəl günü görəcəyimə inanmırdım. Nə üçün inanmırdım? Çünki dünyanı ikili siyasi standartlar idarə edir və

lub oldu.

Mən tam əminəm, Şuşa bundan sonra daha da gözələşəcək, inkişaf edəcək, Şuşa daha artıq eşqlə böyük sənətkarlar, böyük vətəndaşlar yetişdirəcək. Cənab Prezident, Azərbaycanın gələcək tarix kitablarında, salnamələrdə Sizin adınız həmişə azad Şuşa ilə, azad Qarabağ ilə yanaşı yazılacaq.

Əziz dostlar, mənim təəvvürümdə Şuşa canlı bir orqanizmdir. Biz 30 il Şuşa ağrısı ilə yaşadıq. Ancaq bu 30 ildə Şuşanın özü də həsrət və ağrı içərisində idi. Bu canlı orqanizm doğma xalqının yolunu gözləyirdi. Nəhayət ki, Şuşa bu həsrət əsarətindən, bu ağrıdan xilas oldu. 44 günlük azadlıq savaşında Ali Baş Komandan da, generallar da, zabıtlar da sırası Azərbaycan əsgəri idilər. Ali Baş Komandan həm də bu 44 gündə Azərbaycan xalqının ədalətin və prinsipiallığın tribunu idi. Bu tribunun səsi dünyaya da yayılırdı, hər bir azərbaycanlının ürəyinə də yayılırdı. Bu gün bizim hamımız, bütün Azərbaycan xalqının sevinci, fərəh hissi və qüruru, eyni zamanda, Şuşanın özünün də sevincidir, Şuşanın da qürurudur.

Əziz dostlar, mən 40 il bundan əvvəl də burada keçirilən bu unudulmaz Vaqif poeziya bayramının iştirakçısı olmuşam. Bu gün mənim içimdəki Zəfər sevinci, fərəh və qürur hissi ilə bərabər, güclü bir təəssüf də var. Mən olduqca çox təəssüf edirəm ki, ulu öndər Heydər Əliyev bu günü görmədi, bütün varlığı ilə Şuşa sevincini yaşamadı. Üreyi Şuşa ağrısı ilə sızlayan bir çox yazıçı və şairlər də, bir çox qarabağlı insanlar, o cümlədən İlyas Əfəndiyev də bu sevinci yaşaya bilmədilər. Ancaq mən sözümü ikinci bir etirafıla bitirmək istəyirəm. 44 günlük Zəfər real sevinci, real fərəhi, real qüruru ilə bərabər, mənim içimdə mistik bir realılıq da yaradıb. Mən inanıram, qətiyyən şübhə etmirəm ki, Ulu Öndər də, bu gün burada yeri görünən o yazıçı və şairlər də elə bu dem yuxarıdan bizə baxırlar və hər şeyi görürlər. Şuşa sevinci, Qarabağ sevinci o ali məqamda onlarla bir yerdədir. Qarabağ Azərbaycandır!

Əziz dostlar, bu sözləri oxuya-oxuya bir söz də yadıma düşdü və onu demədən düşmək istəmirəm: “Nə oldu Paşinyan?”.

X X X

Azərbaycan Yazıçılar Birliyin üzvü şairə Günel Şamil-qızı “Müjdə” şeirini oxudu.

Düz 44 gün xəbər hazırladıq, sənin atdığı hər addımdan,

Ekranlara dikilən gözlərə sevinc payladığ, kənd-kənd, siyahı-siyahı.

Düz 44 gün çəkdiyin hər tətik ümid verdi bizə,

Siz, çox hörmətli cənab Prezident, bu güclü və qolu zorlu ikili standartlar dünyasında ortaya son dərəcə cəsarətli və cəsarətli olduğu qədər də qətiyyətli, prinsipial iradə qoydunuz. Qəsbkar Şuşadan qovuldu və Şuşa azad oldu. Ancaq yalnız qəsbkar deyil, bu ikili standartlar da məğ-

Düz 44 gün yumruğun hər havaya qalxanda bir az da dikəldi belimiz.

İndi biz də görüşünə gəlmişik, qardaş, kiçik bir müjdə kimi,

Cisminin uyuduğu yox, ruhunun qovuşduğu ucalığı zi-yarətə gəlmişik.

Sinəmizə çəkilən dağdan yol alıb, Cırmaq-cırmaq qalxdığın dağları görməyə gəlmişik, qardaş.

Bizim üçün onda asan idi yazmaq “Düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi məhv edildi”.

Sənin üçün barıt, qan son nəfəs qoxuyurdu, Azad torpaqlarda ciyərinə çəkdiyin vətən havası.

Bizim üçün onda asan idi yazmaq “Xudaferində bay-rağımız dalğalanır”,

Sənin əllərin əsirdi burada döyüş yoldaşının üzünü bayraqla örtəndə.

Bu xəbərin yuxusu qan rəngində idi, qan qovuşuqdu, qardaş,

Bu xəbərin dünəninə qərənfil səpmişdik, sabahında xaribülbül pöhrələncək.

Dünya durduqca köhnəlməyəcək sevinci, Dünya durduqca bu xalq üçün bu xəbər hər zaman yeni olacaq, diri olacaq.

Sən yaralarımıza pıçıldamışdın, biz gələcəyi müjdələ-yirik,

Bir də, bir də, bir də “Şuşa işğaldan azad olundu”.

X X X

Azərbaycan Yazıçılar Birliyin üzvü şair Şehriyar Del Gerani şəhidlərə və Şuşaya hər etdiyi şeirini oxudu:

*Əlimi qoy ürəyinin üstünə,
O uzağın bir adı da Vətəndir.
Atasının qəbrinə məktub yazan,
O uşağın bir adı da Vətəndir.*

*Ömür elə başdan-başa yarışdı,
Oğulların səngər-səngər vuruşdu.
Bu torpağa qəhrəmanlar qarışdı,
Qarışığın bir adı da Vətəndir.*

*Yel qayadan nə aparar aparsın,
Bu fanidən ədəbiyyət apar sən.
Cənnətə də bir parça od aparsan,
Bu ocağın bir adı da Vətəndir.*

*Vətən adlı eşqin özü Şuşadır,
Şeir üzlüm nağılların yaşadı.
Əlini qoy ürəyinin üstünə,
Daha adın azadlıqla qoşadır.
Bu gün, sabah, əbədi!*

X X X

Daha sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Vaqif Poeziya Günləri çərçivəsində Heydər Əliyev Fondu tərəfindən təşkil edilən “Qarabağ Azərbaycan mədəniyyətinin incisidir” və “Yenidən doğma diyar: Qarabağın sənət inciləri” sərgiləri ilə tanış olublar.

“Bu gün Azərbaycan qalib ölkə kimi regionun gələcək inkişafı ilə bağlı prioritetləri müəyyənləşdirən güclü dövlətdir”

YAP Neftçala rayon təşkilatının X hesabat konfransı keçirilib

Avqustun 30-da Yeni Azərbaycan Partiyası Neftçala rayon təşkilatının videoformatda X hesabat konfransı keçirilib. SİA-nın verdiyi məlumata görə, əvvəlcə müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradıcısı, ulu öndər Heydər Əliyevin və torpaqlarımızın azadlığı uğrunda şəhid olan Vətən oğullarının əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Konfransın gündəliyi təsdiqləndikdən sonra YAP Neftçala rayon təşkilatının sədr əvəzi Cavad Mirzəyev hesabat məruzəsi ilə çıxış edib. Bildirib ki, Yeni Azərbaycan

Partiyası Neftçala rayon təşkilatı hesabat dövründə öz işini partiya Nizamnaməsinə, Qurultay qərarlarına, YAP İdarə Heyətinin tapşırıq və göstərişlərinə, partiya rəhbərliyinin tövsiyələrinə uyğun qurmaq üçün ardıcıl və məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirib. Rayon təşkilatının fəaliyyəti əsasən partiyanın sosial bazasının daha da möhkəmləndirilməsindən, ideya-siyasi təbliğat işinin gücləndirilməsindən, partiyanın məram və məq-

sədlərinin rayon ərazisində daha geniş yayılmasına nail olmaqdan, partiya üzvlərinin mütəşəkkiliyinin artırılmasından, işin forma və metodlarının daim təkmilləşdirilməsindən, təşkilatın fəaliyyətinin mühüm təminatı kimi onun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsindən ibarət olub.

C.Mirzəyev qeyd edib ki, YAP Neftçala rayon təşkilatının 58 ərazi ilk partiya təşkilatının sıralarında 4981 nəfər üzv var. Onların 2162 nəfəri gənclər, 2460 nəfəri qadınlardır. Hesabat dövründə 565 nəfər partiya rayon təşkilatının sıralarına qəbul olunub ki, onlardan 468 nə-

fəri qadınlar, 268 nəfəri gənclərdir.

Sonra YAP Neftçala rayon təşkilatının Nəzarət-Təftiş Qrupunun üzvü Cəlal Rəsulov hesabat məru-

zəsi ilə çıxış edib. Müzakirələr zamanı Neftçala Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mirhəsən Seyidov, YAP Neftçala rayon təşkilatı-

sibət bildiriblər.

Konfransda çıxış edən Yeni Azərbaycan Partiyası Mərkəzi Aparatının Təşkilat şöbəsinin müdiri Əhliman Tağıyev bildirib ki, 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra inkişaf, tərəqqi yoluna çıxan Azərbaycan möhtəşəm uğurları ilə dünyanın diqqət mərkəzindədir. Partiyamızın Sədri cənab İlham Əliyev Prezident kimi fəaliyyətə başladığı gündən Azərbaycanın daha güdrətli dövlətə çevrilməsi üçün ulu

öndər Heydər Əliyev siyasi kursunun davam etdirilməsinin vacibliyini önə çəkərək son 18 ildə bu vədini əməli ilə təsdiqlədi. Bu gün Azərbaycan qalib ölkə kimi regionun gələcək inkişafı ilə bağlı prioritetləri müəyyənləşdirən güclü dövlət olaraq bölgənin stabilliyinin qaranı rolunu oynayır.

Ə.Tağıyev yeni mərhələdə partiyanın yerli təşkilatlarının üzərinə düşən vəzifələrdən də ətraflı şəkildə bəhs edib, YAP Neftçala rayon təşkilatının fəaliyyətinə uğurlar arzulayıb. Qeyd edək ki, YAP Neftçala rayon təşkilatının hesabat dövründəki fəaliyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilib.

“İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyat öz axarına düşəcək”

“İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə quruculuq işləri də 44 günlük müharibə qədər sürətlə aparılır. Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva avqustun 29-da işğaldan azad edilmiş rayonlara səfərləri çərçivəsində onlarla yeni obyektin açılışını etdilər. Bu sırada yer alan obyektlər arasında Molla Pənah Vəqifin büstünü, Bülbülün ev-muzeyinin bərpadan sonra açılışını, Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin açılışını, Şuşada “Qarabağ” hotelinin açılışını, “Otel və Konfrans Mərkəzi”nin təməlinin qoyulmasını və digərlərini göstərmək olar”. Bunu Jurnalistlərin Hamkarlar İttifaqının sədri, Media eksperti Müşfiq Ələsgərli SİA-ya açıqlamasında bildirib.

Onun sözlərinə görə, ərazidə həm mədəniyyət abidələrimiz bərpa edilir, həm də yaşayış üçün vacib infrastruktur yaradılır: “Bu sırada Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında tikinti işlərinin gedişi xüsusilə maraqlıdır. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı ən müasir səviyyədə inşa olunur. Baqaj konveyerlərinin, qeydiyyat və digər sistemlərin işə salınması nəzərə alınmaqla, sentyabr ayının sonuna qədər səmərəli terminalın istismara verilməsi işləri tam başa çatdırılacaq. Uzunluğu 3000 metr, eni 60 metr olan uçuş-enmə zolağı artıq istismara verilib. Aeroport istənilən tip hava gəmisini qəbul etməyə imkan verəcək. Bu, Prezident İlham Əliyevin də qeyd etdiyi kimi, dünyada ən qısa müddətdə, sürətlə tikilmiş hava limanıdır. Digər işlər də, əslində, çox sürətlə aparılır. Demək olar ki, bərpa-quruculuq işləri 44 günlük müharibə qədər sürətlə, həm də uğurla aparılır. Arzu və ümid edirik ki, bərpa-quruculuq işləri də 44 günlük müharibədə olduğu kimi, qalibiyyətlə başa çatacaq. Nəticədə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə məskunlaşma baş tutacaq, bu ərazilərdə həyat öz axarına düşəcək”.

Gülyana

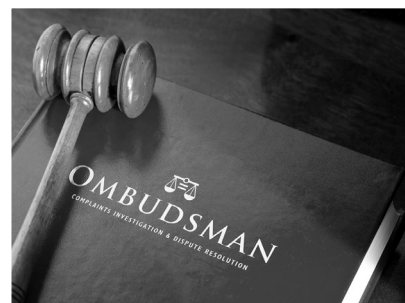
Ariane Bauer: “Əsir və itkin düşmüş şəxslərə diqqət artıb”

İkinci Qarabağ müharibəsi əsir, itkin, girov düşmüş şəxslərə diqqəti bir daha artırdı və itkin düşmüş şəxslərin ailələri öz yaxınları barədə xəbərlər gözləyirlər. SİA-nın məlumatına görə, bunu Beynəlxalq Qırımızı Xaç Komitəsinin (BQXK) Azərbaycandakı nümayəndəsi Ariane Bauer deyib.

O bildirib ki, Qızıl Xaç Komitəsi də əsirlər barəsində məlumatları dəqiqləşdirmək və onların ailələrinə məlumatları çatdırmaq üçün əlindən gələni edir: “Biz yenə də dövlətlərə dəstəyimizi göstərəcəyik ki, o ailələrə məlumatları çatdıraq. Bundan sonra da əsir və itkin düşmüş şəxslərlə bağlı məlumatların dəqiqləşdirilməsi üçün dövlətlərə dəstək göstərəcəyik”.

Ombudsman: “Azərbaycan bu gün də hərbi təxribatlardan əziyyət çəkir”

“Azərbaycan bu gün də hərbi təxribatlardan əziyyət çəkir”. SİA xəbər verir ki, bunu Azərbaycanın İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Səbinə Əliyeva deyib. Onun sözlərinə görə, Ermənistanın qeyri-qanuni hərbi birliklərinin Azərbaycan ərazilərindən hələ də çıxması, onların diversant qrupları tərəfindən baş vermiş təxribatlar regionada sülhün bərpa edilməsinə qarşı çox böyük təhlükədir.

Azərbaycanın əldə etdiyi davamlı uğurlarda Yeni Azərbaycan Partiyasının xidmətləri böyükdür!

YAP Salyan rayon təşkilatının X hesabat konfransı keçirilib

Avqustun 30-da Yeni Azərbaycan Partiyası Salyan rayon təşkilatının videoformatda X hesabat konfransı keçirilib. Əvvəlcə Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradıcısı, ulu öndər Heydər Əliyevin və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olan Vətən oğullarının əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Konfransın gündəliyi təsdiq edildikdən sonra YAP Salyan rayon təşkilatının sədri Rəşad Cəbraylov hesabat məruzəsi ilə çıxış edib. Bildirib ki, müstəqil Azərbaycanın əldə etdiyi davamlı uğurlarda Yeni Azərbaycan Partiyasının xidmətləri böyükdür. YAP daim ölkə həyatının bütün sahələrində ön sıralarda olub, xalqa, dövlətə, dövlətçiliyə, ümummilli lider Heydər Əliyevin ideyalarının həyata keçirilməsinə xidmət etməklə ümumxalq partiyası olduğunu təsdiq edib. YAP Salyan rayon təşkilatı verilən tapşırıqların yerinə yetirilməsinə öz töhfələrini vermək üçün fəaliyyətini müasir tələblərə uyğun qurmağa səy göstərir.

YAP Salyan rayon təşkilatının hesabat dövründə keçirdiyi tədbirlərdən danışan R.Cəbraylov onu da qeyd edib ki, rayon təşkilatı 92 ərazi ilk partiya təşkilatında 7791 üzvü birləşdirir. Onların 3584 nəfəri qadınlar, 3489 nəfəri isə gənclərdir.

Sonra Yeni Azərbaycan Partiyası Salyan rayon təşkilatı Nəzarət Təftiş Qrupunun sədri Əliqası Mustafayevin hesabat məruzəsi dinlənilib.

Müzakirələr zamanı YAP Salyan rayon təşkilatının İdarə Heyətinin üzvü, Salyan Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Sevindik Hətəmov, Milli Məclisin deputatı Jalə Əhmədova, YAP Salyan rayon təşkilatının İdarə Heyətinin üzvləri - Heydər Əliyev Mərkəzinin direktoru Nübar Bayramova və

Şəkerli kənd ümumi orta məktəbinin direktoru Səlimqası Səlimli, YAP Salyan rayon təşkilatı Qadınlar Şurasının üzvü, Salyan şəhəri 4 saylı tam orta

məktəbin direktoru Güllər Quliyeva hesabat dövrü ərzində görülən işlərdən bəhs ediblər.

Konfransda çıxış edən YAP Mərkəzi Aparatının Təşkilat şöbəsinin müdiri Əhliman Tağıyev bildirib ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının Qurultaylarında qəbul edilən tarixi qərarlar ölkəmizin ictimai-siyasi həyatına yeniliklər gətirib, gələcək inkişaf perspektivlərinin müəyyənləşdirilməsi baxımından mühüm rol oynayıb: "Bu baxımdan VI Qurultaydan ötən üç ildə

mühüm uğurlara imza atan YAP-ın VII Qurultayı partiyanın tarixində növbəti dönüş nöqtəsi oldu. VII Qurultayda qəbul olunan qərarlar, dövlət başçısı və partiyamızın Sədri cənab İlham Əliyevin nitqində qarşıya qoyulan vəzifələr göstərir ki, hər zaman siyasi proseslərin önündə olan Yeni Azərbaycan Partiyası 30 illik yubileyinə daha fəal, yeni keyfiyyətdə qədəm qoyur və fəaliyyətini yeni tələblərə uyğun quraraq bundan sonra da

qarşısında dayanan vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gələcək."

Partiya fəaliyyətinin tənzimlənməsinin yeni mexanizmindən bəhs edən Ə.Tağıyev YAP Salyan rayon təşkilatına gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Konfransda YAP Salyan rayon təşkilatının hesabat dövrü ərzindəki fəaliyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilib.

"Paşinyanın müsbət açıqlamaları olsa da, müsbət addımı yoxdur"

"Paşinyanın müsbət açıqlamaları olsa da, müsbət addım atmayıb". Bunu SİA-ya açıqlamasında "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinnoğlu deyib. Onun sözlərinə görə, Paşinyanın açıqlamaları var ki, qonşularla sülh, barış, inkişaf, kommunikasiya xətləri açılmalıdır: "Lakin bu addımların heç birini atmayıb. Bu addımlar atılmayınca nə Azərbaycanla, nə də Türkiyə ilə münasibətləri normalaşdırmış olacaq. Paşinyanın özü də bilir ki, iki böyük qonşusu ilə münasibətlərin bu şəkildə davam etməsi Ermənistanı yaxşı heç nə vəd etmir. Türkiyənin prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğan onu xatırladı ki, gerek Paşinyan verdiyi vədləri yerinə yetirsin. Bundan sonra Türkiyə də sərhədləri açsın və Azərbaycan da bu mənada addımlar atsın. Türkiyə Respublikası prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğan 25 avqust bir açıqlamasında demişdi ki, tək tərəfli ittihamdan Ermənistan əl çəkməli və realığa baxmalıdır. Bundan sonra Paşinyan Türkiyədən müsbət mesajlar alırsın və müsbət mesajlara pozitiv cavab verəcəyik cavabını verib. Ermənistan eğer razı olarsa, normalaşmaya getmək olar".

Politoloq sözlərinə əlavə edib ki, Ermənistan verdiyi vədləri yerinə yetirməyincə Türkiyə və Azərbaycan heç bir addım atmayacaq: "Revanşist və ya qeyri-revanşist qüvvələrdən asılı olmayaraq hakimiyyətdə kimdirsə, Ermənistanın xilas olması üçün bu addımları atmalıdır. Bu addımlar atılmazsa, bölgədə nə sülh, nə də inkişaf olacaq. Ermənistan isə heç bir regional layihələrə qoşula bilməyəcək. Bu problem bizdən çox Ermənistanı düşündürməlidir. Çünki Azərbaycanın kifayət qədər imkanları var. Düşünürəm ki, Paşinyan çalışacaq ki, ilin sonuna qədər bir sıra addımlar atsın. Türkiyə regionda söz sahibi ölkələrdən biridir. Türkiyə regionda daha da güclənib".

Gönçə Quliyeva

Baş Prokurorluq: "Daşkəsən sakininin minaya düşməsi ilə bağlı araşdırma aparılır"

Baş Prokurorluğun Mətbuat xidməti Daşkəsən sakininin minaya düşməsi ilə bağlı məlumat yayıb. Qurumdan SİA-ya verilən məlumata görə, bəzi kütləvi informasiya vasitələrində Daşkəsən rayon sakininin Ermənistan Respublikası ilə sərhəd olan kənddə minaya düşməsi barədə məlumatlar yayılıb.

Bununla bağlı bildiririk ki, 29 avqust 2021-ci il tarixdə Tağıyev Şükür Əşrəf oğlunun kənd-təsərrüfat fəaliyyəti ilə məşğul olarkən Daşkəsən rayonu, Alaxançallı kəndinin Kəlbəcər rayonu ilə sərhəd hissəsində yerləşən "Təkkaya" adlanan ərazisində minaya düşərək müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alması barədə Daşkəsən rayon prokurorluğuna məlumat daxil olub. Hazırda faktla bağlı araşdırma aparılır.

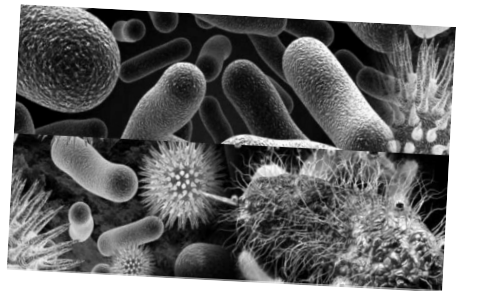

Mikroblar nədən yaranır?

Ənənəyə görə, ev xanımları dəhliz və sanitariya qovşağının evin ən tez-tez çirklənən hissəsi hesab edirlər və onların təmizliyinə daha çox diqqət yetirirlər. ABŞ alimləri tərəfindən aparılan araşdırmalara görə, əslində mikrobların daha çox olduğu yerlər bunlardır:

Soyuducu

Çoxumuz müasir texnikaya hədsiz dərəcədə inanaraq, qida məhsullarının saxlanma qaydalarına lazımı qədər riayət etmirik. Çox zaman süd,ət məhsullarının, yarım-fabrikatların saxlama müddətinə diqqət yetirmirik, istehsalçının xəbərdarlığına baxmayaraq, konservləri açıq şəkildə soyuducuda saxlayırıq. Halbuki bunu etmək düzgün deyil. Biz bəzən çiy və bişirilmiş məhsulları bir-birinin yanında yerləşdiririk, soyuducunun qənaətli iş rejiminə keçiririk. Məhz belə şərait mikroblar üçün daha əlverişlidir. Nəticə isə aydındır - bağırsaqlar infeksiyaları, qida zəhərlənmələri.

Mətbəx avadanlığı

Tərəvəz və meyvələri bəzən diqqətlə yuyulmur, bu zaman nəinki zərərli kimyəvi maddələr, həmçinin onlara verilmiş üzvi gübrələrdən yaranan mikroblar təhlükəli sayılır.

Paltaryuyan maşın

Amerikalılar artıq xeyli vaxtdır ki, minimal dövrədən istifadə edərək paltarları soyuq suda yumağa üstünlük verərək, pullarına qənaət edirlər. Eləcə də bir çox geyim əşyalarının ütülənməsini vacib hesab etmirlər. Sən demə, mikrobların çoxu məhz bu şəraitdə çoxalır və camaşırıqların üzərində qalır.

Samirə Tağıyeva

Ana olmaq üçün ən ideal yaş, insanın emosional yetkinliyə çatdığı yaşıdır. Ana olmaq qadın həyatında ən əhəmiyyətli dönüş nöqtələrindən biridir. Bəs qadın nə vaxt ana olmaq üçün emosional yetkinliyə çatır? Erkən yaşda ana olmaq üstünlük və ya dezavantajdır? SİA məsələ ilə bağlı araşdırma aparıb.

Validəyn olmaq insan həyatındakı məsuliyyətləri dəyişdirir. Yeni rollara və şəxsiyyətlərə alışmaq asan deyil. Tibb mütəxəssisləri fizioloji cəhətdən ideal doğuş yaşının 20-30 arasında olduğunu söyləsələr də, psixoloji baxımdan ideal yaşdan danışmaq mümkün deyil.

Bəzi insanların emosional yetkinliyə daha erkən çatdığını, ancaq 30 yaşlarında olmalarına baxmayaraq, bu məsuliyyəti üzərinə götürə bilməyən insanlar olduğunu ifadə edən mütəxəssislər, "Ana olmaq üçün ideal yaş, insanın emosional yetkinliyə çatdığı yaşıdır. Gələcək ananın həyatdakı istək və arzularının ən azından bir neçəsini reallaşdırma şansı olanda və uşaq üçün yeni vəzifələr götürmək üçün hiss edəndə, ana olmaq üçün ən uyğun yaşa çatmış olur".

Bəs gənc ana olmağın üstünlükləri və mənfi cəhətləri nələrdir?

Üstünlüklər

- Gənc yaşda ana olmağın ən əhəmiyyətli üstünlüyü hamiləlik dövründən başlayaraq fiziki cəhətdən daha güclü və sağlam olmaqdır.
- Birdən çox uşağın olma ehtimalını artırır.
- Erkən yaşda ananın kimliyi ilə tanış olan insan daha tez böyüyür.

Mənfi cəhətləri

- Qadın həyatdakı məqsədlərinin bir hissəsini təxirə sala bilər.
- Qadınlar iqtisadi müstəqilliyi ilə bağlı problemlər yaşaya bilərlər.
- Ər-arvad münasibətləri möhkəmlənməmiş ana olmaq qadının qəflətən özünün ana kimliyi ilə üzlaşmasına səbəb olur. Bu münasibətlərdə bəzi problemlərə səbəb ola bilər. Cütlük arasındakı romantizm və dostluq kəfiyyət qədər inkişaf edə bilməz.
- Hələ yeni evə və evliliyə alışmadan uşaq sahibi olmaq əlaqənin stres səviyyəsini artırır, gərginliklər də artır.
- Cütlük iqtisadi cəhətdən hələ rahat bir səviyyəyə çatmayıbsa, münasibətlərdəki mübahisələr arta bilər.

Ana olmaq hər bir qadın üçün möcüzəvi bir haldır. Ana olmaq, özünüzdən daha çox düşündüyünüz və bir ömür boyu düşünəcəyiniz bir varlığın yavaş-yavaş içərinizdə formalaşması deməkdir. Bu gün qadınların təhsil səviyyəsinin artması və sonrakı karyera həyatı ana olmaq yaşının artmasına səbəb olmuşdur. Türkiyədə bir qadının orta evlilik yaşı 25-27 arasındadır. Ana olmaq üçün ideal yaşın 25-30 yaş arasında olduğunu söyləyə bilərik.

Evləndikdən sonra bəzi qadınlar uşaq sahibi olmaq üçün hazırlıq prosesindən keçirlər. Evlilik uyğunlaşması və cütlüklərin münasibətlərinin tənzimlənməsi üçün müəyyən bir zaman lazımdır. Qadınlar həm özlərini, həm də həyat yoldaşlarını valideyn olmaq prosesinə hazırlayırlar. Çox erkən yaşda (18-20 yaşlarında) körpə doğarkən, adətən valideynlərin bu hazırlıq prosesinə girmədiyini müşahidə edirik. Körpə dünyaya gəldikdən sonra ana və atanın rolları təyin olunmağa və öyrənilməyə başlayır.

Erkən yaşda ana olmağın bəzi üstünlükləri ilə yanaşı mənfi cəhətləri də var. Üstünlüklerini aşağıdakı kimi sıralamaq olar:

- Sağlamlıq baxımından qadının yumurtaları daha sağlamdır və zəifləmə riski gənc analara nisbətən çox azdır.
- Erkən yaşda ana olan qadınlar uşaqları ilə daha çox vaxt keçirə bilərlər.
- Gələcəklə bağlı narahatlıq gec yaşlarda ana olan qadınlardan daha azdır.
- Gec yaşda ana olan qadınlar, övladlarının gələcəyini görə bilməyəcəkləri, onlara yetərli olmayacaqları və ya onlarla daha az vaxt keçirdikləri üçün sıx narahatlıq keçirə bilərlər.
- Yaşla birlikdə bəzi sağlamlıq problemləri də meydana gəlir. Tez yorulmaq, yuxusuzluğa dözümsüzlük, uşağın enerjisine və hərəkətilili-

Gənc ana olmağın mənfi və müsbət cəhətləri

yinə uyğun gələ bilməmək kimi problemlər gec doğum edən analarda daha çox rast gəlinir.

Bu səbəbdən erkən yaşlarında ana olan qadınlar daha enerjili, uşaqlarına qarşı daha tolerant və daha səbirli olurlar.

Erkən yaşda ana olan qadınlar, ümumiyyətlə, uşaqları ilə çox nəsil qarşılıqlı əlaqə qururlar. Xüsusilə uşaqlarının yeniyetməlik dövründə daha anlayışlı, daha konstruktiv və vasitəçi ola bilərlər.

Bundan əlavə, erkən yaşlarında analıq yaşadıqları üçün yenidən ana olmaq fikrinə, yeni uşaqlarına bir bacı və qardaş dünyaya gətirmək fikrinə daha asan qərar verə bilərlər. Çünki daha bir uşaq üçün kifayət qədər enerjiyə sahib ola bilərlər.

Digər tərəfdən, erkən yaşlarında ana olan qadın, qadınlığını, qadın rolunu, arvad rolunu dərk etmədən ana olur. Həyatda təcrübəsiz ola bilər. Bu səbəbdən uşaq böyüdərkən səhv etmə ehtimalı yüksəkdir.

Təəssüf ki, körpə olanda həyatda nə etmək istədiyini dərk edə, əri ilə münasibətlərini tam qura və ərinin problemlərini həll edə bilmirlər. Təəssüf ki, problemlər daha da artır və uşaqlarla həyat yoldaşları bu vəziyyətdən mənfi təsirlənirlər.

Cəmiyyətimizdə körpənin pis gedən evliliyi xilas edə biləcəyi ilə bağlı bəzi yanlış fikirlər var. Evlilikdə bəzi problemlər varsa, körpə doğulandan sonra bu problemlər daha da pisləşəcək.

Problemlər həll edilə bilməyə və əlaqəyə son qoyulsa, erkən yaşda ana olan bir qadın, çox sevdiyini və dəyər verdiyinə baxmayaraq uşağını öz həyatı qarşısında bir maneə kimi görə bilər. Çünki övladları qarşısında məsuliyyət daşıyırlar. Fərdi şəxsiyyətinin yanında ana kimliyi də var və həyatını yönləndirərkən həmişə uşağını düşünməlidir.

Yeni bir şəhərdə yaşamaqdan iş seçməyə, yeni bir münasibət və həyat yoldaşı seçməyə qədər hər bir məsələni dərinlən düşünməli və bunu uşağının xeyrinə etməlidir. Bu vəziyyət həm erkən yaşda ana olan qadına, həm də uşağına zərər verə bilər.

Erkən yaşda ana olan insanlar, həyatdan gözələdiklərini, həyat məqsədlərini, həyat yoldaşları ilə ər-arvad münasibətlərini və ana olmaqdan sonra qarşılaşacaqları çətinlikləri də nəzərə almalıdırlar. Əlbəttə ki, bu, yalnız gənc yaşda körpə dünyaya gətirəcək qadınlara deyil, hər yaşda olan qadınlara aiddir. Ancaq bu risk erkən yaşlarda ana olan qadınlar üçün daha yüksəkdir. Çünki erkən yaşda ana olan qadınlar çoxu təəssüf ki, maddi azadlığa malik deyillər və həyatda daha çox mübarizə aparmaq məcburiyyətində qala bilərlər.

Sağlam bir körpə dünyaya gətirmək və uşağının gələcəyini əri ilə birlikdə təşkil edə bilmək hər bir qadının arzusudur. Bütün analıqdan dadmaq və uşaq sahibi olmaq istəyən qadınlara deyərək biləcəyimiz ən vacib şey, uşaqlarınızı qeyd -şərtsiz sevmək və onlara sevginizi göstərməkdir. Sevgi, uşağınıza verə biləcəyiniz ən əhəmiyyətli dərmandır.

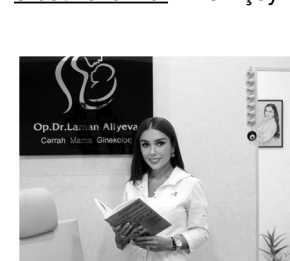
Məsələ ilə bağlı sosioloq Lalə Mehralı münasibət bildirib: "Gənc ana olmaq məsələsi bir az ikibəşli sözdür. Burada var yetkinlik yaşına çatmaq məsələsi, biri var gənc orqanizma. Bizdə gənc ana olmağı 16 - 17 yaşında ana olmaq hesab edirlər. Əslində, gənc orqanizma üçün ana olmaq yaxşı şeydir. Gənc fərd Azərbaycan qanunlarına görə yetkinlik yaşına çatmış 18 yaşını tamamlamış insanlardır, 25 yaşına qədər ilk dəfə ana olacaqsansa, 25 yaşına qədər həkimlər elə hesab edir ki, ana olmaq üçün ideal vaxtdır. İnsan orqanizmi daha dinc, daha qıvrıq olur. Necə deyirlər ana olmaq üçün uyğun olur. Tutaq ki, hormonlar, vitaminlər, minerallar orqanizmin hazır vəziyyətdə olması lazımdır. Həm səbr, həm orqanizmin sağlamlığı, həm

psixoloji baxımdan, ümumilikdə bütün hallarda gənc yaşda ana olmağın müsbət tərəfləri çoxdur. Amma bu, mənə, çoxluğa aid ediləməlidir. İnsanlar var ki, 25 yaşında özünü hələ uşaq hesab edir və ya ana olmağa hazır deyiləm deyir. 30 yaşında dünyaya uşaq gətirmək niyyətindədir. Bu da ola bilsin psixoloji cəhətdən özünü həmin vaxt hazır hesab edir. Amma 30 yaşda onun orqanizması tibbi baxımdan hesablayanda nə dərəcədə hazır vəziyyətdə olur?! Bunu həkimlər daha yaxşı izah edə bilər. 22 - 23 yaşında ana olan qadınla 30 yaşında ana olan qadının orqanizması eyni deyil. Təbii ki, daha gənc yaşda ana olmağın üstünlükləri özünü dünyaya gəlmiş uşağın sağlamlığında, psixologiyasında daha yaxşı büruzə verir".

Məsələnin tibbi yanı ilə bağlı cərrah, mama-ginekoloq Ləman Əliyeva da münasibət bildirib: "Hər şeyin öz zamanı var. Gənc ana olmağın üstünlüyü odur ki, insanın həmçinin də gənc nənə olur. Bu, görünüşü olaraq da kənardakilərə xoş təsir bağışlayır. Uşaq, gec yaşda olduqda qadın orqanizmində yumurta hüceyrələri qocalmaya doğru gedir. Bildiyimiz kimi, yumurta hüceyrənin yetişməsi tükənən bir prosesdir. Yeni, bu, hər zaman belə davam etmir. Hamilə qalmağı gec planlaşdıranda da tez-tez problemlə üzləşirlər. Ümumiyyətlə, qadın-kişi orqanizmində inkişaf mərhələləri var. Bu inkişaf mərhələlərinin də müəyyən yaşda başa çatdığı dövr var ki, qadınlar tez ana olduqda qadın orqanizmi buna tab gətirməyə, hamiləliyi özünə yad cisim kimi hesab edə və hormonlarda problem yaşana bilər".

Psixoloq Fərqanə Mehmanqızı da münasibət bildirib: "Biz gənc yaşda daha emosional, daha həssas, daha çılğın və bu yaşda bizə verilən bir insan yetişdirməyin, ana olmağın məsuliyyətini 30 yaşdan sonra dərk edə bilərik. 30 yaşdan sonra ana olanda, övlad yetişdirəndə həyata daha başqa cür baxırsan, məsuliyyətli olursan və duyğular da başqa cür olur. Çünki mən özüm də o hissi yaşamışam, mən özüm də 24 - 25 yaşında ilk dəfə ana olmuşam, 35 yaşında isə ikinci dəfə ana olmuşam. Uşaqla özüm arasında psixoloji alyansın gücü də ayırdır və mən bu vaxta qədər deyilənləri öz üzərimdə də hiss etmişəm. Doğrudan da, müəyyən bir yaşdan sonra ana olmağın məsuliyyəti, olgunluğu, uşaqla olan münasibət tamamilə fərqli olur. Çox adam deyir ki, "səbr qalmaz". Bu çox yanlışdır. Mən də elə düşünürdüm. Amma çox qərribə bir səbr olur. Səbrdən əlavə çox qərribə hər şeyi olduğu kimi qəbul etmək olur. Allah bütün övlad istəyənlərə övlad nəsib etsin. Çox gözəl hiss və duyğudur. Bir də öz həyatımız var, həyatı yaşayıb sonra ana olmaq var. Düşünürəm ki, müəyyən bir yaşdan sonra ana olanda daha gözəl insan yetişdirə bilirsən. Çünki ana olmaq, "cəmaat görsün övladım var", "cəmaat görsün sonsuz deyiləm" deyil, cəmiyyətə, dövlətə də özün üçün bir insan yetişdirməkdir".

Araşdırmanı daha dolğun etmək üçün şəhər sakini xanımların da fikirlərini öyrəndik:

Şəhər sakini Aliyə Qarayeva: "Gənc ana olmağın, mənim fikrimcə, həm mənfi, həm də müsbət cəhətləri var. Müsbət cəhətləri odur ki, gənc yaşda ana olan xanımlar uşaqlarına qarşı daha səbirli və hövsələli olurlar. Onlar övladlarına daha çox zaman ayırırlar. Həmçinin, uşaqla daha çox oynayırlar. Uşağın qayğısına qalmaq, daha çox uşaqlarla gəzmək, əyləncəli oyunlar oynamaq istəyirlər. Mən özüm də gənc ana olmuşam. Mənim 40, qızımın isə 21 yaşı var. Buna görə çox xoşbəxtəm. Bizi kənardan görənlər ana-bala olduğumuzu düşünür. Lakin gənc anaların əksəriyyəti məsuliyyətini o qədər də hiss etmirlər. Uşağa qarşı tələbkər olmur. Çünki özləri də tam böyüməyiblər, düşüncələri uşaq düşüncələridir, sanki öz uşaqlarını da indi yaşayırlar. Bu da uşaqlara xoş gəlir və xoş təsir bağışlayır. Mənfi cəhətlərə isə onu deyərək bilərəm ki, gənc ana olan xanımların əksəriyyəti çox ərköyün olurlar, ailə məsuliyyətini tam anlamırlar".

Şəhər sakini Cavidə Eynullayeva: "Ana olmaq çox gözəl duyğudur. Mən hər bir qadına ana olmağı arzu edirəm. Lakin bunun da öz yaşı var. Düşünürəm ki, bədəni gücsüz və ya tam formalaşmamış qızların ana olması onların özü üçün çətinidir. Amma əgər tam sağlamdırsa, formalaşıbsa, bu halda ana olmaq üçün yaşın çox önəmi yoxdur. Sadəcə, qadınlarımız savadlı ana olmalıdır. Söhbət diplomlu yox, savadlı anadan gedir. Dünyağorüşü olan qadınlar çox gözəl ana olurlar. Ümumilikdə isə 18 yaşından tez evlənenləri qınayıram. Bu, düzgün deyil. Qızlarımızın tez qadın olması, qadınlaşması yanlışdır. Onlar həyatı anladığından sonra evlənilib ailə qurub ana olmalıdırlar. Ailənin dəyərini anlayaraq ana olmaq yaxşıdır. Mən, 20 yaşında ana olmuşam. Düşünürəm ki, 2-3 il də gözələm daha yaxşı olardı. Lakin çox xoşbəxtəm ki, bir qızım var. İnşallah layiqincə qız anası olmağın öhdəsindən gələm".

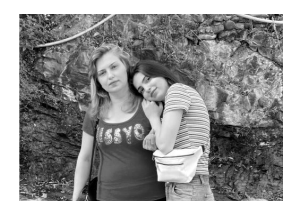
Şəhər sakini Gülnar Əliyeva: "Mən gənc ana olmağı tərəfdarı deyiləm. Çünki gənc ana özü uşaqdı. O özü uşaq olduğu halda övladına nə öyrədə biləcək?! Gənc yaşda ana olmaq həm də qadının daxili orqanlarına ziyanı. Çünki, bu orqanlar hələ tam formalaşmayıb. Gənc anaların əksəriyyəti təhsilsiz qadınlardır. Düşünürəm ki, ana olmaq üçün 25 yaşdan yuxarı düşünmək lazımdır. Çünki 25 yaşdan sonra qadın yetkin olaraq həyatı tam anlamı ilə dərk edir. Bu yaşda insan əsasən düzgün qərar verə bilər. Düşünürəm ki, günümüzdəki boşanmaların da səbəbi gənc yaşda ailə qurmaqdır. Çünki tələsib düşünmədən ailə qururlar. Gənc ailə qurmaqda müsbət heç nə yoxdur. Tək müsbət cavan nənə filan ola bilməsidir".

Şəhər sakini Aytən Məmmədova: "Yaşından tez ana olmağın müsbət cəhəti o ola bilər ki, insan uşağı ilə daha çox vaxt keçirə biləcək. Yəni, ana özü cavan qalır uşağı da böyük olur. Məsələn, mənim sinif yoldaşım 16 yaşında ailə qurub. Məlumdur ki, sinif yoldaşım olduğu üçün də mənimlə yaşıddır. Övladları da böyükdür. Amma mən gec ailə qurduğum üçün mənim uşağımın 5 yaşı var. Düşünürəm ki, müsbət cəhət budur. Gec ailə quranda kamill olursan, amma uşaqla oynamağa vaxt və hövsələ az olur. Gənc ana ilə gec yaşda ana olan ananın enerjisi eyni olmur. Gənclər daha aktiv daha səbirli olur. Həmçinin, uşaqla da fikirləri yaxın olur".

Şəhər sakini Aliyə Qarayeva: "Gənc ana olmağın, mənim fikrimcə, həm mənfi, həm də müsbət cəhətləri var. Müsbət cəhətləri odur ki, gənc yaşda ana olan xanımlar uşaqlarına qarşı daha səbirli və hövsələli olurlar. Onlar övladlarına daha çox zaman ayırırlar. Həmçinin, uşaqla daha çox oynayırlar. Uşağın qayğısına qalmaq, daha çox uşaqlarla gəzmək, əyləncəli oyunlar oynamaq istəyirlər. Mən özüm də gənc ana olmuşam. Mənim 40, qızımın isə 21 yaşı var. Buna görə çox xoşbəxtəm. Bizi kənardan görənlər ana-bala olduğumuzu düşünür. Lakin gənc anaların əksəriyyəti məsuliyyətini o qədər də hiss etmirlər. Uşağa qarşı tələbkər olmur. Çünki özləri də tam böyüməyiblər, düşüncələri uşaq düşüncələridir, sanki öz uşaqlarını da indi yaşayırlar. Bu da uşaqlara xoş gəlir və xoş təsir bağışlayır. Mənfi cəhətlərə isə onu deyərək bilərəm ki, gənc ana olan xanımların əksəriyyəti çox ərköyün olurlar, ailə məsuliyyətini tam anlamırlar".

Şəhər sakini Aytən Məmmədova: "Yaşından tez ana olmağın müsbət cəhəti o ola bilər ki, insan uşağı ilə daha çox vaxt keçirə biləcək. Yəni, ana özü cavan qalır uşağı da böyük olur. Məsələn, mənim sinif yoldaşım 16 yaşında ailə qurub. Məlumdur ki, sinif yoldaşım olduğu üçün də mənimlə yaşıddır. Övladları da böyükdür. Amma mən gec ailə qurduğum üçün mənim uşağımın 5 yaşı var. Düşünürəm ki, müsbət cəhət budur. Gec ailə quranda kamill olursan, amma uşaqla oynamağa vaxt və hövsələ az olur. Gənc ana ilə gec yaşda ana olan ananın enerjisi eyni olmur. Gənclər daha aktiv daha səbirli olur. Həmçinin, uşaqla da fikirləri yaxın olur".

Şəhər sakini Aliyə Qarayeva: "Gənc ana olmağın, mənim fikrimcə, həm mənfi, həm də müsbət cəhətləri var. Müsbət cəhətləri odur ki, gənc yaşda ana olan xanımlar uşaqlarına qarşı daha səbirli və hövsələli olurlar. Onlar övladlarına daha çox zaman ayırırlar. Həmçinin, uşaqla daha çox oynayırlar. Uşağın qayğısına qalmaq, daha çox uşaqlarla gəzmək, əyləncəli oyunlar oynamaq istəyirlər. Mən özüm də gənc ana olmuşam. Mənim 40, qızımın isə 21 yaşı var. Buna görə çox xoşbəxtəm. Bizi kənardan görənlər ana-bala olduğumuzu düşünür. Lakin gənc anaların əksəriyyəti məsuliyyətini o qədər də hiss etmirlər. Uşağa qarşı tələbkər olmur. Çünki özləri də tam böyüməyiblər, düşüncələri uşaq düşüncələridir, sanki öz uşaqlarını da indi yaşayırlar. Bu da uşaqlara xoş gəlir və xoş təsir bağışlayır. Mənfi cəhətlərə isə onu deyərək bilərəm ki, gənc ana olan xanımların əksəriyyəti çox ərköyün olurlar, ailə məsuliyyətini tam anlamırlar".

Şəhər sakini Cavidə Eynullayeva: "Ana olmaq çox gözəl duyğudur. Mən hər bir qadına ana olmağı arzu edirəm. Lakin bunun da öz yaşı var. Düşünürəm ki, bədəni gücsüz və ya tam formalaşmamış qızların ana olması onların özü üçün çətinidir. Amma əgər tam sağlamdırsa, formalaşıbsa, bu halda ana olmaq üçün yaşın çox önəmi yoxdur. Sadəcə, qadınlarımız savadlı ana olmalıdır. Söhbət diplomlu yox, savadlı anadan gedir. Dünyağorüşü olan qadınlar çox gözəl ana olurlar. Ümumilikdə isə 18 yaşından tez evlənenləri qınayıram. Bu, düzgün deyil. Qızlarımızın tez qadın olması, qadınlaşması yanlışdır. Onlar həyatı anladığından sonra evlənilib ailə qurub ana olmalıdırlar. Ailənin dəyərini anlayaraq ana olmaq yaxşıdır. Mən, 20 yaşında ana olmuşam. Düşünürəm ki, 2-3 il də gözələm daha yaxşı olardı. Lakin çox xoşbəxtəm ki, bir qızım var. İnşallah layiqincə qız anası olmağın öhdəsindən gələm".

Şəhər sakini Gülnar Əliyeva: "Mən gənc ana olmağı tərəfdarı deyiləm. Çünki gənc ana özü uşaqdı. O özü uşaq olduğu halda övladına nə öyrədə biləcək?! Gənc yaşda ana olmaq həm də qadının daxili orqanlarına ziyanı. Çünki, bu orqanlar hələ tam formalaşmayıb. Gənc anaların əksəriyyəti təhsilsiz qadınlardır. Düşünürəm ki, ana olmaq üçün 25 yaşdan yuxarı düşünmək lazımdır. Çünki 25 yaşdan sonra qadın yetkin olaraq həyatı tam anlamı ilə dərk edir. Bu yaşda insan əsasən düzgün qərar verə bilər. Düşünürəm ki, günümüzdəki boşanmaların da səbəbi gənc yaşda ailə qurmaqdır. Çünki tələsib düşünmədən ailə qururlar. Gənc ailə qurmaqda müsbət heç nə yoxdur. Tək müsbət cavan nənə filan ola bilməsidir".

Şəhər sakini Aytən Məmmədova: "Yaşından tez ana olmağın müsbət cəhəti o ola bilər ki, insan uşağı ilə daha çox vaxt keçirə biləcək. Yəni, ana özü cavan qalır uşağı da böyük olur. Məsələn, mənim sinif yoldaşım 16 yaşında ailə qurub. Məlumdur ki, sinif yoldaşım olduğu üçün də mənimlə yaşıddır. Övladları da böyükdür. Amma mən gec ailə qurduğum üçün mənim uşağımın 5 yaşı var. Düşünürəm ki, müsbət cəhət budur. Gec ailə quranda kamill olursan, amma uşaqla oynamağa vaxt və hövsələ az olur. Gənc ana ilə gec yaşda ana olan ananın enerjisi eyni olmur. Gənclər daha aktiv daha səbirli olur. Həmçinin, uşaqla da fikirləri yaxın olur".

Şəhər sakini Aliyə Qarayeva: "Gənc ana olmağın, mənim fikrimcə, həm mənfi, həm də müsbət cəhətləri var. Müsbət cəhətləri odur ki, gənc yaşda ana olan xanımlar uşaqlarına qarşı daha səbirli və hövsələli olurlar. Onlar övladlarına daha çox zaman ayırırlar. Həmçinin, uşaqla daha çox oynayırlar. Uşağın qayğısına qalmaq, daha çox uşaqlarla gəzmək, əyləncəli oyunlar oynamaq istəyirlər. Mən özüm də gənc ana olmuşam. Mənim 40, qızımın isə 21 yaşı var. Buna görə çox xoşbəxtəm. Bizi kənardan görənlər ana-bala olduğumuzu düşünür. Lakin gənc anaların əksəriyyəti məsuliyyətini o qədər də hiss etmirlər. Uşağa qarşı tələbkər olmur. Çünki özləri də tam böyüməyiblər, düşüncələri uşaq düşüncələridir, sanki öz uşaqlarını da indi yaşayırlar. Bu da uşaqlara xoş gəlir və xoş təsir bağışlayır. Mənfi cəhətlərə isə onu deyərək bilərəm ki, gənc ana olan xanımların əksəriyyəti çox ərköyün olurlar, ailə məsuliyyətini tam anlamırlar".

Şəhər sakini Cavidə Eynullayeva: "Ana olmaq çox gözəl duyğudur. Mən hər bir qadına ana olmağı arzu edirəm. Lakin bunun da öz yaşı var. Düşünürəm ki, bədəni gücsüz və ya tam formalaşmamış qızların ana olması onların özü üçün çətinidir. Amma əgər tam sağlamdırsa, formalaşıbsa, bu halda ana olmaq üçün yaşın çox önəmi yoxdur. Sadəcə, qadınlarımız savadlı ana olmalıdır. Söhbət diplomlu yox, savadlı anadan gedir. Dünyağorüşü olan qadınlar çox gözəl ana olurlar. Ümumilikdə isə 18 yaşından tez evlənenləri qınayıram. Bu, düzgün deyil. Qızlarımızın tez qadın olması, qadınlaşması yanlışdır. Onlar həyatı anladığından sonra evlənilib ailə qurub ana olmalıdırlar. Ailənin dəyərini anlayaraq ana olmaq yaxşıdır. Mən, 20 yaşında ana olmuşam. Düşünürəm ki, 2-3 il də gözələm daha yaxşı olardı. Lakin çox xoşbəxtəm ki, bir qızım var. İnşallah layiqincə qız anası olmağın öhdəsindən gələm".

Şəhər sakini Gülnar Əliyeva: "Mən gənc ana olmağı tərəfdarı deyiləm. Çünki gənc ana özü uşaqdı. O özü uşaq olduğu halda övladına nə öyrədə biləcək?! Gənc yaşda ana olmaq həm də qadının daxili orqanlarına ziyanı. Çünki, bu orqanlar hələ tam formalaşmayıb. Gənc anaların əksəriyyəti təhsilsiz qadınlardır. Düşünürəm ki, ana olmaq üçün 25 yaşdan yuxarı düşünmək lazımdır. Çünki 25 yaşdan sonra qadın yetkin olaraq həyatı tam anlamı ilə dərk edir. Bu yaşda insan əsasən düzgün qərar verə bilər. Düşünürəm ki, günümüzdəki boşanmaların da səbəbi gənc yaşda ailə qurmaqdır. Çünki tələsib düşünmədən ailə qururlar. Gənc ailə qurmaqda müsbət heç nə yoxdur. Tək müsbət cavan nənə filan ola bilməsidir".

Şəhər sakini Aytən Məmmədova: "Yaşından tez ana olmağın müsbət cəhəti o ola bilər ki, insan uşağı ilə daha çox vaxt keçirə biləcək. Yəni, ana özü cavan qalır uşağı da böyük olur. Məsələn, mənim sinif yoldaşım 16 yaşında ailə qurub. Məlumdur ki, sinif yoldaşım olduğu üçün də mənimlə yaşıddır. Övladları da böyükdür. Amma mən gec ailə qurduğum üçün mənim uşağımın 5 yaşı var. Düşünürəm ki, müsbət cəhət budur. Gec ailə quranda kamill olursan, amma uşaqla oynamağa vaxt və hövsələ az olur. Gənc ana ilə gec yaşda ana olan ananın enerjisi eyni olmur. Gənclər daha aktiv daha səbirli olur. Həmçinin, uşaqla da fikirləri yaxın olur".

Şəhər sakini Aliyə Qarayeva: "Gənc ana olmağın, mənim fikrimcə, həm mənfi, həm də müsbət cəhətləri var. Müsbət cəhətləri odur ki, gənc yaşda ana olan xanımlar uşaqlarına qarşı daha səbirli və hövsələli olurlar. Onlar övladlarına daha çox zaman ayırırlar. Həmçinin, uşaqla daha çox oynayırlar. Uşağın qayğısına qalmaq, daha çox uşaqlarla gəzmək, əyləncəli oyunlar oynamaq istəyirlər. Mən özüm də gənc ana olmuşam. Mənim 40, qızımın isə 21 yaşı var. Buna görə çox xoşbəxtəm. Bizi kənardan görənlər ana-bala olduğumuzu düşünür. Lakin gənc anaların əksəriyyəti məsuliyyətini o qədər də hiss etmirlər. Uşağa qarşı tələbkər olmur. Çünki özləri də tam böyüməyiblər, düşüncələri uşaq düşüncələridir, sanki öz uşaqlarını da indi yaşayırlar. Bu da uşaqlara xoş gəlir və xoş təsir bağışlayır. Mənfi cəhətlərə isə onu deyərək bilərəm ki, gənc ana olan xanımların əksəriyyəti çox ərköyün olurlar, ailə məsuliyyətini tam anlamırlar".

Şəhər sakini Cavidə Eynullayeva: "Ana olmaq çox gözəl duyğudur. Mən hər bir qadına ana olmağı arzu edirəm. Lakin bunun da öz yaşı var. Düşünürəm ki, bədəni gücsüz və ya tam formalaşmamış qızların ana olması onların özü üçün çətinidir. Amma əgər tam sağlamdırsa, formalaşıbsa, bu halda ana olmaq üçün yaşın çox önəmi yoxdur. Sadəcə, qadınlarımız savadlı ana olmalıdır. Söhbət diplomlu yox, savadlı anadan gedir. Dünyağorüşü olan qadınlar çox gözəl ana olurlar. Ümumilikdə isə 18 yaşından tez evlənenləri qınayıram. Bu, düzgün deyil. Qızlarımızın tez qadın olması, qadınlaşması yanlışdır. Onlar həyatı anladığından sonra evlənilib ailə qurub ana olmalıdırlar. Ailənin dəyərini anlayaraq ana olmaq yaxşıdır. Mən, 20 yaşında ana olmuşam. Düşünürəm ki, 2-3 il də gözələm daha yaxşı olardı. Lakin çox xoşbəxtəm ki, bir qızım var. İnşallah layiqincə qız anası olmağın öhdəsindən gələm".

Şəhər sakini Gülnar Əliyeva: "Mən gənc ana olmağı tərəfdarı deyiləm. Çünki gənc ana özü uşaqdı. O özü uşaq olduğu halda övladına nə öyrədə biləcək?! Gənc yaşda ana olmaq həm də qadının daxili orqanlarına ziyanı. Çünki, bu orqanlar hələ tam formalaşmayıb. Gənc anaların əksəriyyəti təhsilsiz qadınlardır. Düşünürəm ki, ana olmaq üçün 25 yaşdan yuxarı düşünmək lazımdır. Çünki 25 yaşdan sonra qadın yetkin olaraq həyatı tam anlamı ilə dərk edir. Bu yaşda insan əsasən düzgün qərar verə bilər. Düşünürəm ki, günümüzdəki boşanmaların da səbəbi gənc yaşda ailə qurmaqdır. Çünki tələsib düşünmədən ailə qururlar. Gənc ailə qurmaqda müsbət heç nə yoxdur. Tək müsbət cavan nənə filan ola bilməsidir".

Şəhər sakini Aytən Məmmədova: "Yaşından tez ana olmağın müsbət cəhəti o ola bilər ki, insan uşağı ilə daha çox vaxt keçirə biləcək. Yəni, ana özü cavan qalır uşağı da böyük olur. Məsələn, mənim sinif yoldaşım 16 yaşında ailə qurub. Məlumdur ki, sinif yoldaşım olduğu üçün də mənimlə yaşıddır. Övladları da böyükdür. Amma mən gec ailə qurduğum üçün mənim uşağımın 5 yaşı var. Düşünürəm ki, müsbət cəhət budur. Gec ailə quranda kamill olursan, amma uşaqla oynamağa vaxt və hövsələ az olur. Gənc ana ilə gec yaşda ana olan ananın enerjisi eyni olmur. Gənclər daha aktiv daha səbirli olur. Həmçinin, uşaqla da fikirləri yaxın olur".

Şəhər sakini Aliyə Qarayeva: "Gənc ana olmağın, mənim fikrimcə, həm mənfi, həm də müsbət cəhətləri var. Müsbət cəhətləri odur ki, gənc yaşda ana olan xanımlar uşaqlarına qarşı daha səbirli və hövsələli olurlar. Onlar övladlarına daha çox zaman ayırırlar. Həmçinin, uşaqla daha çox oynayırlar. Uşağın qayğısına qalmaq, daha çox uşaqlarla gəzmək, əyləncəli oyunlar oynamaq istəyirlər. Mən özüm də gənc ana olmuşam. Mənim 40, qızımın isə 21 yaşı var. Buna görə çox xoşbəxtəm. Bizi kənardan görənlər ana-bala olduğumuzu düşünür. Lakin gənc anaların əksəriyyəti məsuliyyətini o qədər də hiss etmirlər. Uşağa qarşı tələbkər olmur. Çünki özləri də tam böyüməyiblər, düşüncələri uşaq düşüncələridir, sanki öz uşaqlarını da indi yaşayırlar. Bu da uşaqlara xoş gəlir və xoş təsir bağışlayır. Mənfi cəhətlərə isə onu deyərək bilərəm ki, gənc ana olan xanımların əksəriyyəti çox ərköyün olurlar, ailə məsuliyyətini tam anlamırlar".

Covid-19-un uzunmüddətli təsirləri ilə əlaqədar Çində aparılan bir araşdırmaya görə, bir çox insan xəstəxanaya yerləşdirildiklərindən bir il sonra belə yorğunluq və nəfəs darlığı yaşamağa davam edirlər. SiA xəbər verir ki, İngiltərənin "The Lancet" tibb jurnalında dərc edilən araşdırmaya görə, Covid səbəbindən xəstəxanadan çıxan xəstələrin təxminən yarısında 12 aydan sonra hələ də ən azı bir davamlı simptom (əsasən yorğunluq və ya əzələ zəifliyi) var.

"Uzun Covid" dövrü adlandırılan vəziyyətə görə hər üç xəstədən biri bir il sonra nəfəs darlığı yaşayır. Xəstəlikdən daha çox fəsadlara məruz qalan xəstələrdə bu rəqəm daha da yüksəkdir.

Tam bərpa bir ildən çox çəkir

Araşdırmanın yanında nəşr olunan

Yorğunluq və nəfəs darlığı kimi Covid-19 simptomları bir il davam edə bilər

bir məqalədə qeyd edilir ki, uzun müddət davam edən Covid insanların normal bir həyat sürməsinə və iş qabiliyyətinə təsir göstərir. Araşdırma göstərir ki, bir çoxlarına Covid-19-dan tam sağalmaq üçün 1 ildən çox vaxt lazım olacaq.

Araşdırmada, 2020-ci ilin yanvar-may ayları arasında Covid-19-un mənsəyi olaraq göstərilən Çinin Uhan şəhərində pandemiya səbəbiylə xəstəxanaya yerləşdirilən təxminən 1300 adam müşahidə edilib. Müşahidə edilən

ən azı bir simptomu olan xəstələrin nisbəti 12 ay sonra 68 faizdən 49 faizə enib.

Depressiya xəbərdarlığı

Altı aydan sonra xəstələrin 26 faizində müşahidə olunan tənəffüs çətinliyi 12 aydan sonra 30 faizə yüksəlib. Virusə yoluxan qadınlar kişilərə nisbətən 43 faiz daha çox yorğunluqdan və əzələlərin zəifliyindən əziyyət çəkir. Narahatlıq və ya depressiya diaqnozu qoyulma ehtimalları iki dəfə çox olub. Bununla birlikdə, diaqnoz qoyulmadan əvvəl işləyən xəstələrin 88 faizinin bir il sonra işlərinə qayıtdıqları ifadə edilib.

Araşdırma, ölkələrdəki səlahiyyətli tibb işçilərinə və Covid-dən təsirlənən xəstələrə uzun müddətli dəstək verməyə hazır olmaları üçün xəbərdar edib.

Redaksiya vəziyyəti başa düşmək və bundan əziyyət çəkən xəstələrə daha yaxşı qulluq göstərmək üçün daha çox araşdırma aparmağa çağırır.

Aysel Məmmədova

RÖVŞƏN

rovshan.rasulov@mail.ru

Çoxlarını düşündürən sual: sülhməramlılar getməlidirlərmə?

44 günlük Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycan qarşısında diz çökən Ermənistan kapitulyasiya sənədinə imzasını atdı və bunun ardınca üçtərəfli bəyanat imzalandı - Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan arasında. Həmin bəyanatda Bakı qalib tərəf olaraq bir sıra şərtlərini irəli sürdü və regionda Rusiyanın da yer tutmasını nəzərə almaqla yalnız humanitar çərçivədə fəaliyyət göstərməsinə razılığını verdi. Hər halda, regional partnyorluq və onun Cənubi Qafqazdakı müsbət cəhətləri hər zaman özünü göstərib.

Lakin bu məsələnin başqa, görünməyən tərəfləri də var. Məhz bu faktora əsaslanaraq qeyd etmək mümkündür ki, bəyanatda Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti olaraq (!) Azərbaycan ərazisində fəaliyyətlərini təsdiq edən sənəd məhz üçtərəfli sənəddir. Həmin sənəddə o da bildirilir ki, əgər tərəflərdən biri, məsələn Azərbaycan Rusiya sülhməramlılarını məsul edildikləri ərazilərdən vaxtından əvvəl tərk etmələrini tələb edəcəksə, həmin tələb altı ay öncədən irəli sürülməlidir.

Bu baxımdan, xüsusilə xatırlatmaq olar ki, Rusiya SM-nin mandatlı (!) olaraq Azərbaycan ərazisində olmalarını, bu və ya digər şəkildə fəaliyyət göstərmələrini rəsmən təsdiq edən başqa heç bir sənəd yoxdur, sadəcə, ortada üçtərəfli razılaşma mövcuddur.

Onu da nəzərə alsaq ki, üçtərəfli bəyanat Ermənistan və Rusiya tərəfindən diskreditasiyaya (şərtlərin pozulmasına, ya da həyata keçirilməməsinə) məruz qalır, daha dəqiq desək, qəbul edilmiş bəndlərin realizəsi tələbləri yerinə yetirilmir və s. bu zaman istər-istəməz (!) sülhməramlıların Azərbaycanın suveren ərazisindəki hüquqi statusları sual altında qalır. Əslində, bu realıq Rusiya sülhməramlılarının Azərbaycanın suveren ərazilərini vaxtından əvvəl tərk etmələri üçün polad xarakterli əsas və sübutdur!

Əslində, SM-in Azərbaycanın ərazilərinə daxil olduqları əvvəlinci gündən bir çox suallar yaranmağa başladı. Məsələn, Kəlbəcərdən və s. azad olunmuş torpaqlardan çıxan ermənilər onilliklər boyu zəbt etdikləri azərbaycanlı evlərini yandırarkən, meşələri qıraraq ekoloji terror törədkən Rusiya sülhməramlıları bu prosesləri sadəcə izləyirdilər və heç bir təsirlərdən istifadə etmirdilər. Məhz həmin vaxtdan - əslində, gözlənilən bir çox suallar yaranmağa başlamışdı: niyə baş verənlərə biganə qalırlar, nə üçün özbaşınalığa yol verən erməni əhalisinin bəd, vəhşi əməllərinin qarşısını almırlar, hansı səbəbdən ekoloji terrorun baş verməsinə göz yumurlar və s.

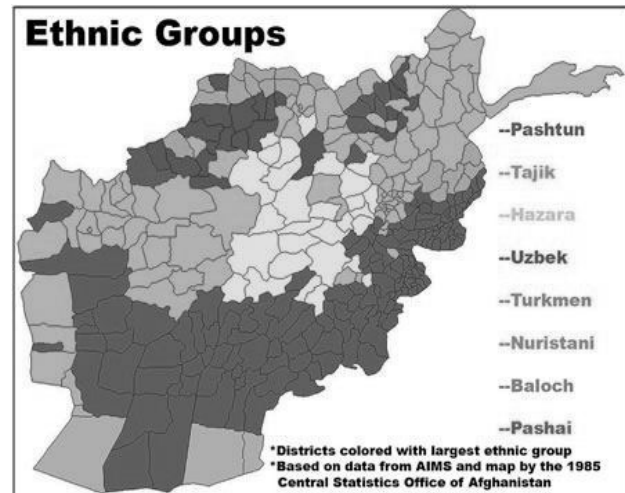
Bunun ardınca isə ərazilərin başıpozuq şəkildə minalanması prosesində Rusiya SM-i harada idilər? Niyə bu proseslərin də qarşısını almadılar? Uzağı erməni əhalisinin yaşadığı ərazilərdə minaların təmizlənməsi prosesində iştirak edərək, yalnız bir-iki dəfə Azərbaycanın nəzarətində olan ərazilərdə göründülər, vəssəlam!

İndi isə hər şey açıq-aşkar və bilavasitə məqsədli şəkildə həyata keçirilir. Məsələn, onlar zaman-zaman Azərbaycanın suveren ərazilərində gah artilleriya atışları, gah blokpostların müdafiəsi və əks-hücum əməliyyatları, indi də PUA-lardan müdafiə və onların məhv edilməsi xarakterli hərbi təlimlər keçirirlər (!). Məqsəd nədir, məramları nədən ibarətdir? Onlar kimlərdən müdafiə olunmağa hazırlaşırlar? Əgər Azərbaycandan müdafiə olunacaqlarsa, bu, absurd bir məsələdir. Çünki Azərbaycan yalnız (!) humanizm yanaşmasından çıxış edərək, heç bir rəsmi mandata sahib olmayan Rusiya hərbiçilərini sülhməramlı kimi Qarabağa dəvət edib. Belə olduğu halda, rusların özlərini azərbaycanlılardan "müdafiə" etmələri görüntüsü acı gülüş və hiddət doğurur.

Lakin fakt həm də budur ki, Ermənistandan Qarabağa sızmış qanunsuz erməni silahlı birləşmələri artıq gündəlik olaraq rusların burunlarının dibindən atəşkəsi pozur, minalar basdırır, hərbiçilərimizə qarşı hücumlar edir, əsir götürür və s. Nədənə, ruslar bu faktları görməzlikdən gəlirlər. Məsələn, nəyə görə ruslar tanınmayan separatçı və quldur rejimin əlindən ruhi xəstəlikdən əziyyət çəkən və hərbi hospitaldan ayrılaraq Ağdərə istiqamətində ermənilər tərəfindən əsir götürülən, ona qarşı "cinayət işi" açılan azərbaycanlı hərbiçini alaraq Azərbaycana tərəf təhvil vermir? Bu sualın cavabı yoxdur! Amma SM-in komandanlıqları separatçıların liderləri ilə necə deyirlər, "çaşka-loşka"lıq edirlər. Bunları da əlbəttə ki, Bakı görür, özü də çox diqqətlə görür və izləyir!

Bir sözlə, onların fəaliyyətlərinin sülhməramlılıq prinsiplərinə azacıq da olsa bənzəməsi ümumiyyətlə mövcud deyil. Təbii ki, bu faktların və digərlərinin hər birindən sonra onların ərazilərimizi vaxtından əvvəl tərk etmələri, üstəlik, qudurğan düşmənin birdəfəlik ağzılarının qapadılması, burunlarının ovulması, başlarının əzilməsi və məhv edilməsi üçün antiterror əməliyyatlarının başlatılması üçün kifayət qədər zəminlər var!

Əfqanıstanın etnik və mədəni mozaikası necədir?

Etnik müxtəlifliyin bir əsrdən çoxdur Əfqanıstanda siyasət və qarşıdurmanın müəyyən edici faktoru olmasına baxmayaraq Taliban liderliyində yeni hökumətin qurulmasında mühüm rol oynayacağı da gözlənilir. 40 milyon əhalisi olan və fərqlərini ciddi parçalanmaya səbəb olduğu Əfqanıstanda heç bir etnik qrup mütləq əksəriyyəti təşkil etmir. Bəs Əfqanıstanda kimlər yaşayır və bu ölkənin etnik mozaikası necə formalaşır? SiA Əfqanıstanın etnik mənsəyi ilə əlaqədar araşdırmasını təqdim edir.

Puştunlar

Puştunlar Əfqanıstanda etnik əhalinin əksəriyyətini təşkil edir və onların ümumi əhalinin sayındakı payı 40 faizdir.

Müsəlman sünni Puştunların əksəriyyəti Puştu dilində danışır. Bu qrup 18-ci əsrdən bəri dövləti və ordunu nəzarətdə saxlayır. 1996 və 2001-ci illərdən sonra Əfqanıstanı ikinci dəfə nəzarətdə saxlayan Taliban da puştunlar çoxluq təşkil edib. Daha əvvəl ABŞ tərəfindən dəstəklənən hökumətlərdə dövlət başçısı olaraq çalışmış Həmid Kərzai və Əşrəf Qani də bu etnik qrupdandır.

Puştunlar Pakistan sərhədindən İran sərhədinə qədər bölgədə yaşayırlar. Onlar siyasi, iqtisadi və mədəni baxımdan digər etnik qruplar tərəfindən daim tənqid olunur.

Taciklər

İkinci vacib etnik qrup olan taciklər əhalinin dördü birini təşkil edir, bu qrup farsca danışır. Bu etnik qrup

əsasən şimalda, qərbdə Herat əyalətində və hazırda Talibanla ən böyük döyüşün aparıldığı Pəncşir Vadisində yaşayır. Pəncşir Vadisi 1980-ci illərdə keçmiş Sovet İttifaqı əsgərlərinə qarşı ən çox müqavimət göstərildiyi yer kimi tanınır. Sovet işğalına müqavimət göstərən məşhur Əfqanıstanlı sərkərdə Əhməd Şah Məsudun oğlu Əhməd Məsud hələ də Pəncşir əyalətində qurulan yerli qrupların başında Talibanla mübarizəni davam etdirir. Tacik əsilli Əhməd Şah Məsud 9 sentyabr 2001-ci ildə Əl-Qaidənin hücumu nəticəsində öldü. Tacik əsilli Burhanuddin Rabbani, Taliban Kabul ələ keçirməzdən əvvəl 1992-1996-cı illərdə Əfqanıstan Prezidenti vəzifəsində çalışıb.

Keçmiş vitse -prezident və Talibanla danışıqlar aparan Abdullah Abdullahın etnik mənsəli Puştun və Tacikdir. Ancaq onun tacik kimliyi daha çox nəzərə çarpır.

Hazaralar

Hazaralar əhalinin 10 faizini təşkil edir. Orta Asiyadan olan bu qrup fars ləhcəsində danışır. Təriqət məzhəbinə görə şiə olan bu qrupun üzvləri xüsusilə Taliban tərəfindən uzunmüddətli təzyiqlərə məruz qalıblar.

Hazaralar İŞİD-in də hədəfləri idi.

Özbəklər

Şimalda Özbəkistanın sərhədində yaşayan özbəklər bu ölkədə əhalinin 10 faizini təşkil edir. Bu sünni müsəlman qrupunun Özbəkistan və Türkiyə ilə güclü mədəni əlaqələri var.

Qeyd edək ki, Talibanla qarşı döyüşən komandir Rəşid Dostum özbək əsillidir.

Digər etnik qruplar

Türkmənlər, Qırğızlar, Qazaxlar, Berucluqlar və Nuristanlılar, sayları az olsa da, ölkədəki digər etnik qrupları təşkil edir.

Aysel Məmmədova

Arman Qriqoryan: “1988-ci ildə Qarabağın statusunun dəyişdirilməsi tələbi səhv idi”

Lixay Universitetinin (ABŞ) beynəlxalq əlaqələr üzrə professoru Arman Qriqoryan “Caliber” analitik mərkəzinə müsahibəsində Qarabağ probleminin tarixi və mövcud vəziyyətlə bağlı maraqlı məqamlara toxunub. Müsahibənin tərcüməsini oxucularımızın diqqətinə çatdırırıq.

- Cənab Qriqoryan, tarix subyektiv yanaşmanı tanımır, amma mən sizdən eyni şeyi soruşacağam. Necə düşünürsünüz, bugünkü yüksəklikdən baxarkən, bu qədər qurbanı nəzərə alsaq, 1988-ci ilin əvvəlində Qarabağda baş verən hadisələr səhv idi?

- Suala sırf arifmetik müqayisə baxımından cavab verirsinizsə, Qarabağın statusunun dəyişdirilməsi tələbinin səhv olduğunu iddia etmək çətin deyil. Doğrudan da, 44 günlük müharibədən sonra Qarabağ 1988-ci ildəki nisbətən daha yüksək statusun əldə edilməsi perspektivi çox zəifdir. O zaman DQMV-nin tərkibinə daxil olan Şuşa şəhəri, “Hadrut və Şaumyan bölgələri” (dırnaq işarələri bizimdir.) tam Azərbaycanın nəzarətindədir; Ermənistan tərəfi iki müharibədə və müharibələr arasında gedən atışmalarda təxminən 10.000 şəhid verdi, ciddi iqtisadi inkişaf imkanından məhrum edildi və s.

Amma bu məsələyə bu qədər sadə yanaşmaq mümkün deyil. Birincisi, sualın bu cür tərtib edilməsi, “Qarabağ hərəkatı”nın fərqli bir qərar verə biləcək bəzi qrup insanların düşünülmüş qərarı olduğunu ehtimal edir. Amma bu, belə bir qərar deyildi. Bəli, hərəkata rəhbərlik edən və müxtəlif qərarlar verən liderlər və rəhbərlər var idi. Amma bu hərəkat kökündən kortəbii idi. Eyni liderlər o vaxt xalqa üz tutsalar və onları evlərinə getməyə çağırırsalar, xalq başqa liderlər tapardı. Bu mənada, bu, adi “milli, xalq hərəkatı” idi. Və başa düşməliyə ki, unikalıqdan uzaq idi.

İkincisi, Ermənistan tərəfi, əslində, birinci müharibədən sonra məqsədinə çatdı. Qarabağın Ermənistanla qoşulmasına və ya de-yure müstəqilliyinə nail olmadı, amma Qarabağ faktiki olaraq erməni tərəfinin nəzarətinə keçdi. Ən başlıcası, bu vəziyyəti yazan 1997-ci il sülh planı Azərbaycan tərəfindən təsdiq edildi. Bu başqa bir məsələ

dir ki, erməni siyasi elitasının müəyyən və çox güclü bir hissəsi daha çox şey əldə edilə biləcəyinə, 1994-cü il atəşkəsdən sonra yaradılan status-kvonu dondurmağın mümkün olduğuna və Dağlıq Qarabağ zonası xaricində işğal olunmuş rayonların yalnız Azərbaycan Qarabağın “müstəqilliyini” rəsmən tanıyacağı təqdirdə qaytarılacağını deyirdilər. Bu elitanın nümayəndələri bu məskunlaşma planını irəli sürən və onu təsdiq edən ilk prezident istefa verməyə məcbur etdi. Elə bu zaman erməni tərəfi səhv etdi-ölümcül, fəlakətli, epoxal bir səhv.

-Artıq aydındır ki, Ermənistanla qarabağlılar hakimiyyətdə olarkən problemin heç bir sülh yolu ilə həll edilməsindən danışmaq mümkün deyil. Ancaq sonra əvvəlcə danışıqlarda irəliləyişə nail olacağına müəyyən ümidlər bəslənən, “Qarabağ klamı” ilə heç bir əlaqəsi olmayan Nikol Paşinyan hakimiyyətə gəldi. Amma təəssüf ki, Paşinyan, müəyyən bir anda necə deyirlər, yanlış yola döndü. Yersiz ifadələrlə Azərbaycanı qıcıqlandırmağa başladı və müdafiə naziri Tonoyan hətta yeni müharibənin yeni ərazilər demək olduğunu bildirdi. Doğrudanmı Ermənistan rəhbərliyi bu cür məsuliyyətsiz bəyanatların nəticələrini anlamadı?

- Bütün məsuliyyəti Qarabağdan olan insanların üzünə atmazdım. Ermənistanın özündə, ilk müharibədən sonra və xüsusilə 1998-ci ildən sonra Ter-Petrosyanın istefa verməsi və tərəfdaşlarının aktiv siyasətdən getməsi ilə əlaqədar mövqelərinin sıxılması müşahidə edildi. Ölkədə müəyyən bir ideoloji mühit yarandı, bu şəraitdə münafişinin kompromislə həllinin tərəfdarı olmaq daha da çətinləşdi. Hakim

elita Ermənistan cəmiyyətinin bütün intellektual və siyasi təbəqəsinin status-kvonu qorunub saxlanılmasında iqtisadi və siyasi baxımdan maraqlı olduğuna əmin idi.

İndi mahiyyətə gələk. Həqiqətən də, bütün sistem Paşinyan tərəfindən devrildikdə, işlərin həqiqi vəziyyətinə ayıq-sayıq baxmaq üçün bir fürsət olacağını gözləmək olduqca məntiqli idi. O və komandası heç bir şeylə məhdudlaşmadı. Onların status-kvonu saxlamaqda və ya daha aqressiv mövqe tutmaqda heç bir obyektiv iqtisadi və siyasi marağı yox idi. Paşinyan keçmişdə dəfələrlə qonşularla sülh münasibətlərinin və Qarabağ probleminin kompromislə həllinin lehinə danışmışdı. Bütün bunlara əlavə olaraq, öz milli təhlükəsizlik qrupu tərəfindən ciddi bir eskalasiya ehtimalı və Ermənistanın mümkün bir müharibədə uğur qazanma şansının az olduğu barədə məlumatlandırıldı. Bütün bunlara baxmayaraq, o, Koçaryan və ya Sarkisyanın mövqelərindən də nəzərəcərpacaq dərəcədə sərt mövqe tutdu.

Davranışının yaxşı və ya heç olmasa rəşional izahları yoxdur. İzahatlar, bəlkə də, aşağıdakı iki faktorla axtarılmalıdır. Birincisi, düşü-

nürəm ki, Paşinyan intellektual olaraq maddi iradənin güclü iradə, ehtiras, istək və inancla müqayisədə ikinci dərəcəli əhəmiyyət kəsb etdiyini düşünen insanlar kateqoriyasına aiddir. Tez-tez bu fərziyyəni dəstəkləyən bəyanatlar verdi və fikirlərini bildirdi. Məsələn, Sərdarabad döyüşünün 100-cü ildönümünü qeyd edərkən etdiyi çıxışında, “erməni döyüşçülərinin bu döyüşdə qalib gəlməsi maddi, strateji, diplomatik və ya iqtisadi amillərlə deyil, yalnız inancla izah olunur” dedi. Bir neçə dəfə oxşar bəyanatlar verdi.

İkincisi, düşünürəm ki, 2018-ci il inqilabının gözlənilməz, inanıl-

maz uğuru ona və hamımıza qarşı qəddar bir zarafat etdi. Ondan başqa az adam bu inqilabın müvəffəqiyyətinə inandığından, bəzi fəvqəladə qabiliyyətləri, bizim üçün əlçatmaz olan bəzi həqiqətləri, adi insanları, proqnozlaşdırmaq üçün mistik bir qabiliyyəti özünə bağlamağa başladı.

- Ermənistanın Baş Qərargahı açıq şəkildə xəbərdarlıq etdi ki, Ermənistan müharibədə qalib gələ bilməyəcək. Niyə belə bir xəbərdarlıqdan sonra da Paşinyan Bakı ilə təcili danışıqlara başlamayı istəmədi?

- Bəli, bundan sonra danışıqlara başlamadı, əksinə, ritorikanı daha da şisirdi. Hərbi əməliyyatlar başlayandan sonra Baş Qərargahın oxşar xəbərdarlıqlarına da məhəl qoymadı. Erməni silahlı qüvvələri demək olar ki, tamamilə məğlub olana qədər müqavimət göstərdi. Ümid etdiyi şey tamamilə anlaşılmazdır. Generallar və kəşfiyyat xidmətləri bədbin qiymətlər verdilər, Ermənistanın müttəfiqi bu cür davranışı heç bir şəkildə təşviq etmədi və dünya ictimaiyyətinin münasibəti isə, əsasən neytral idi. Bu davranışın yeganə izahı, maddi gerçəkliyə və mövcud olmayan fəvqəltəbii qabiliyyətlərə mif əsaslı bir münasibətdir.

- Müharibə bitdi, Qarabağ münaqişəsi bitdi. Bakı İrəvana sülh müqaviləsi, bir-birinin ərazi bütövlüyünün tanınması, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyasını, həmçinin kommunikasiyaların açılmasını təklif edir. Amma Ermənistan Azərbaycan tərəfinin tək-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

liflərinə cavab verməyə tələsmir. Sizcə niyə?

- Ermənistanla münaqişənin bitdiyinə inanmırlar. Xüsusən də, Qarabağın “status” məsələsi həll edilmiş sayıla bilməz. Təbii ki, belə bir məğlubiyyətdən sonra erməni tərəfi daha maksimalist tələblərinə yenidən baxmalı olacaq, lakin Ermənistan da Qarabağın Bakının israr etdiyi Azərbaycanın digərlərindən fərqlənməyən bir əyaləti kimi tanınmasına hazır deyil. Demarkasiya məsələləri buna görə və bəzi ərazilər və yaşayış məntəqələri ilə bağlı mövcud fikir ayrılıqları səbəbindən çətinləşir. Nəhayət, 10 noyabr bəyanatında Naxçıvanla əlaqələrin açılması nəzərdə tutulsa da, bu əlaqələrin hansı hüquqi statusa malik olacağı tam aydın deyil. Belə ki, bu məsələlərdə müəyyən fikir ayrılıqları var və buna görə də sülh müqaviləsi hələ imzalanmamışdır.

- Ermənistan və Rusiya yeni silah tədarükü barədə razılığa gəliblər. Bunu yeni müharibəyə hazırlıq hesab etmək olarmı?

- Qətiyyətlə. Ermənistan silahlı qüvvələri texnikada çox ağır itkilər verdi. Təbii ki, bu itkilər indi bərpa olunur. Bu prosesin yeni bir müharibəyə başlamaya niyyətini birmənalı şəkildə təsdiqlədiyini söyləmək olmaz.

- Sizcə, ermənilərlə azərbaycanlılar arasında sülh mümkündürmü?

- Əlbəttə, mümkündür. Ermənilərlə azərbaycanlılar arasında siyasi münaqişə var. Bu, etnik nifrət, dini ziddiyyət və ya buna bənzər bir münaqişə deyil. Bu münaqişə həll edilən kimi ermənilər və azərbaycanlılar sülh içində yaşayacaqlar.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

...Deyəsən axı, bunlar Nikola qarşı iddiada israrlıdırlar. Əslində, bu, onların dövlət rəhbərliyinə qarşı növbəli şəkildə verdikləri açıqlamalarda da özünü büruzə verir. İnanmırsınızsa, Siz də baxın...

“...Belə şey olar? Ermənistanın cənubu ilə şimalı arasında əlaqə artıq 14 saatdan artıqdır ki, yoxdur”.

Bunu da, hazırda Nikola qarşı “qənim” kəsilənlərdən biri, “Hayastan” blokunun deputatı Lilit Qalstyan erməni jurnalistlərinə verdiyi açıqlamada bildirib.

Onun sözlərinə görə, bu gün Nikol Paşinyan özündən əvvəlki hakimiyyətləri gühahlandıraraq manipulyasiya etsə də, amma realıq budur ki, bu gün Ermənistanda heç bir dövlətçilik və suverenlik yoxdur.

“Biz Ermənistanın suverenliyini itirdiyini düşünürük”

Qalstyanın fikrincə, bu gün hakimiyyət tərəfindən mütənasib heç bir hərəkət həyata keçirilmir, heç bir danışıqlar aparılmır, yollar bağlanır... Bundan əlavə, bu günkü Ermənistan parlamentində vəziyyət lazım olduğu yerdə də deyil. Ona görə də biz Ermənistanın suverenliyini itirdiyini düşünürük.

Maraqlıdır ki, Lilit Qalstyan ötən gün erməni parlamentində baş verən yaşantıların da hakimiyyət tərəfindən hazırlandığını bildirir. Onun fikrincə, Nikol bununla da ölkə daxilində düşmən obrazı yaradıb sonradan

onun axtarışına çıxacağı ilə bağlı stimula yadır. Hətta parlamentdəki son dava-dalaşda kimin kimə hücum edib zərbə endirəcəyi ilə bağlı təlimatları da, sən demə, Nikolun özü veribmiş.

Erməni millət vəkiliyə görə, bu gün artıq “başı kəsilən” Syunikin icma başçıları da həbs ediləblər. Qalstyanın fikrincə, bu gün ölkədə müxalifətin təqibi hakimiyyətin qorxularından və bacarıqsızlığından irəli gəlir.

Qeyd edək ki, erməni deputata görə, 5 illik dövlət proqramının hakimiyyət tərəfindən təqdim edilməsində yaradılan narazılıqlar da hakimiyyətin oyunları olub. Guya hakimiyyət bu yolla ictimaiyyətin diqqətini xarici təhdidlərdən yayındırmaq istəyib.

Ağasəf Babayev

Qəzet 1991-ci il
yanvarın 11-dən çıxır

31 avqust

Azərbaycan Tokio Paralimpiadasında 13-cü medalını qazanıb

Azərbaycan para-atleti Səid Nəcəfzadə Tokio Paralimpiadasının bürünc medalına sahib olub. Belə ki, təmsilçimiz uzunluğa tullanma yarışlarında gücünü sınaıy və 7,03 metrlik nəticə göstərüb. Yarışın qalibi 7,21 metr göstərmiş iranlı Amir Xosravanı olub. Digər idmançımız Kamil Əliyev isə 6,89 metr nəticə ilə yarışını beşinci pillədə başa vurub.

Azərbaycanın komandasının hesabında 13 medal var. Onlardan 9-u qızıl, 4-ü isə bürünc medalıdır. Belə ki, paracüdoçular Şəhanə Hacıyeva (48 kq), Sevda Vəliyeva (52 kq), Xanım Hüseynova (63 kq), Vüqar Şirinli (60 kq), Hüseyn Rəhimli (81 kq), Dürsədfə Kərimova (70 kq-dan yuxarı) qızıl, Namiq Abası (66 kq) və İlham Zəkiyev (100 kq-dan yuxarı) bürünc medala sahib olublar. Yüz metr məsafəyə üzgüçülük yarışlarında Rəman Saleh Paralimpiya çempionu adını qazanıb. Nizə atma yarışlarında dünya rekordu müəyyənləşdirən para-atletimiz Həmid Heydəri qızıl medala sahib olub. Para-atlet Elvin Astanov nüvə itələmə yarışlarında birinci, Səid Nəcəfzadə isə uzunluğa tullanmada üçüncü yeri tutub. Pauerliftingçi Pərvin Məmmədov (49 kq) isə fəxri kürsünün üçüncü pilləsinə qalxıb.

"Tokio-2020"də ölkəmizi idmanın 6 növündə 47 kateqoriya üzrə rekord sayda - 36 idmançı təmsil edəcək. Atletlərimizin 24-ü kişi və 12-si qadındır. XVI Yay Paralimpiya Oyunları sentyabrın 5-dək davam edəcək.

QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR!

**"Beşiktaş"ın futbolçusu
İtaliya klubuna transfer olacaq**

"Beşiktaş"da heyətdən uzaqlaşdırılan Adem Lahic, İtaliyaya getmək istədiyini rəhbərliyə çatdırıb. "Sampdoria" ilə razılığa gələn serbiyalı yarımmüdafiəçi, maaş borclarına əvəzində "Beşiktaş" rəhbərliyindən transfer hüququnu istəyib. SİA-nın xarici mətbuata istinadən verdiyi məlumata görə, "Beşiktaş"ın böyük ümidlərlə transfer etdiyi, lakin istər yaşadığı zədələr, istərsə də qeyri-sabit forması səbəbiylə istədiyi nəticəni əldə edə bilməyən və bu mövsümün əvvəlində heyətdən kənarlaşdırılan Adem Lahic, İtaliyaya yollanır.

2018 -ci ilin iyul ayında "Torino" dan 1.25 milyon avroya kirayəyə götürülən və bir mövsümdən sonra 6.5 milyon avroya transfer haqqını almışdı. Son 3 mövsümdə Beşiktaşda 85 oyun keçirən Lahic 18 qol vurdu və 26 məhsuldar ötürmə etdi.

Ziya Hikmətoğlu

Kennedinin 77 yaşlı qatili azadlıqda!

ABŞ prezidentliyinə namizəd olarkən öldürülən Robert F. Kennedinin qatili şərti olaraq azad edilib. SİA-nın xarici mətbuata istinadən verdiyi məlumata görə, həтта Kennedinin oğulları da qatili başışlayıblar.

Azadlığa gedən yol ABŞ prezidentliyinə namizəd olarkən 42 yaşında öldürülən Robert F. Kennedinin qatili Sirhan Sirhana (77) uzun müddət sonra mediaya görünüb. Kaliforniya əyaləti, 16-cı dəfə azadlığa buraxılması üçün mü-

raciət edən Fələstin əsilli Sirhanın şərti olaraq azad edilməsini təsdiqləyib. Sirhanın təhlükə yaratmadığı qənaətinə gəlinib. Ancaq əfv gücü ailəyə aiddir. Sirhanın sərbəst buraxılıb-buraxılmayacağı 90 gündən sonra müəyyən ediləcək. Kennedinin iki oğlu da qatili başışladılarını söyləyib.

Sui-qəsdə xatırlamır

Kennedinin doqquz uşağından sağ qalan altısı qərara reaksiya verib. ABŞ-ın keçmiş

prezidenti John F. Kennedinin ölümündən 5 il sonra prezidentliyə onun qardaşı namizəd olub. 1968-ci ildə Los -Ancelesdə çıxış etdiyi kürsüdən düşərək öldürülüb. O il 24 yaşında olan 77 yaşındakı Sirhan, tutulduqda Kennedinin İsraili dəstəkləyən ifadələrinə qəzəbləndiyini söylədi. Sirhan tutulduğu gündən bəri cinayəti xatırlama-

dığını iddia edib.

Tarixin Axını Dəyişdi

Sirhan sui-qəsd günü hədəf praktikası etdiyini, maşın sürə bilməyəcək qədər sərxoş olduğunu, qətdən əvvəl yalnız qəhvə içdiyini və boğazına yıxılan polislər səbəbiylə boğulmaq istəyərkən ayıldığını söyləyir. Barışdırıcı şəxsiyyəti ilə ABŞ və dünya tarixini dəyişdirməyə çalışan Robert Kennedinin öldürülməsi, ABŞ-ın hələ də həll edə bilmədiyi irqçilik və yoxsulluq problemlərinin dərinləşməsinə və cəmiyyətin ikiye bölünməsinə səbəb oldu. Robert F. Kennedy (1925-1968) güllə yarasından 26 saat sonra öldü.

Arvadını bıçaqlayan şəxs tutulub

Prokurorluq Masallı rayonunda baş vermiş hadisə ilə bağlı məlumat yayıb. Rayon prokurorluğundan SİA-ya verilən məlumatda deyilir: "Avqustun 28-i saat 10 radələrində 1991-ci il təvəllüdlü Elza Ağayevanın Masallı rayonu ərazisində xəsarət alması barədə rayon prokurorluğuna məlumat daxil olmuşdur.

Aparılmış ilkin araşdırmalarla zərərçəkmişin əri 1985-ci il təvəllüdlü Ariz Ağayevin şəxsi münasibətlər zəminində aralarında yaranmış münasibətlər zamanı Elza Ağayevaya çoxsaylı bıçaq xəsarətləri yetirərək qəsdən öldürməyə cəhd etməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilmişdir.

Faktla bağlı Masallı rayon prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 29, 120.1-ci (qəsdən adam öldürməyə cəhd) maddəsi ilə cinayət işi başlanmışdır. Ariz Ağayev şübhəli şəxs qismində tutularaq istintaqa cəlb edilmişdir. Hazırda cinayət işi üzrə zəruri istintaq tədbirləri davam etdirilir".

Ayşən Vəli

Hamiləlikdə qəbizlik

GİNEKOLOQ AÇIQLADI

ma-ginekoloq Ləman Əliyeva deyib. Onun sözlərinə görə, prosesə vegetativ sinir sistemi qoşulduqda simpatik liflər aktivləşir, bu isə bağırsağ peristaltikasının zəifləməsi və qəbizlik ilə nəticələnir: "Hamiləlikdə qəbizlik 95% hallarda orqanizmdəki fizioloji dəyişikliklərlə bağlı olub, adətən, qida rasionunu korreksiya etməklə və fiziki aktivliyi artırmaqla aradan qalxır. Peristaltikani normallaşdırmaq üçün qida qəbulu kiçik porsiyalarla, tez-tez

olmalıdır. Bu tərz aclıq hissini yox edir, izafi qidalanmanın qarşısını alır. Nəcis kütlələrinin hərəkətini asanlaşdırmaq məqsədilə rasionda qida lifləri

ilə zəngin məhsullar (meyvə, tərəvəzlər, dənli bitkilər) üstünlük təşkil etməlidir".

Həkim sözlərinə belə davam edib: "Qadınlara hamiləlik müddətinə uyğun idman hərəkətlərini yerinə yetirmək tövsiyə olunur. İdman sayə ezələlərin fəaliyyətini stimule edir, defekasiyanı asanlaşdırır. Hamiləlikdə emosional gərginliklə əlaqəli qəbizlik zamanı psixoterapiya effektivdir. Həkim təyinatı olmadan bitki mənşəli və yaxud sintetik işlədici vasitələrin qəbulu qadağandır. Belə ki, həmin preparatlar uşaq orqanizminə ziyan vura və yaxud uşaqlığın tonusunu yüksəldə bilər".

"Hamilə qadınların ?-də qəbizlik probleminə rast gəlinir. Erken dövrlərdə qəbizlik, adətən, hormonal dəyişikliklər, qida rasionun dəyişməsi ilə bağlı olur. Hamiləliyin 2-ci yarısında defekasiya aktının çətinləşməsi böyüyən uşaqlığın bağırsağı sıxması, fiziki aktivliyin azalması nəticəsində baş verir. Belə hallarda qəbizlik təhlükəli sayılmır və qeyri-medikamentoz üsullarla asanlıqla aradan qalxır. Hamiləlikdə qəbizlik sinir-psixoloji dəyişikliklər fonunda da yarana bilər. Hormonal pozğunluqlar və doğuş qorxusu xroniki stress vəziyyəti törədir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında cərrah, ma-

Baş redaktor:

Bəhruz Quliyev

Baş redaktorun müavinləri:

**Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov**

**Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.**

**Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az
Tel:598-33-90 Faks:493-11-62**

**Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.**

Qəzet "Səs" in komputer mərkəzində yığılır, səhifələnir.
"Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunur
Qəzetdə AzarTAc, SİA informasiya agentliklərinin məlumatlarından istifadə olunur.

**Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur
Tiraj: 4600**